

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΥΡΩΠΗΣ*

ΒΑΣΙΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ 18 ΧΩΡΩΝ

Του κ. ΧΡΗΣΤΟΥ Ν. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
Καθηγητού του Πανεπιστημίου Maryland (Η. Π. Α.)

Ἡ ὄλη ἰδέα τῆς παρουσίας μελέτης εἶχε κυοφορηθῆ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Φεβρουαρίου 1972 εἰς τὸ Davos τῆς Ἑλβετίας, ὅτε ὁ συγγραφεὺς εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ συναντήσῃ διὰ πρώτην φοράν, ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα οἰκονομικά καὶ διοικητικὰ στελέχη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος εἰς τὸ ἐτήσιον Συμπόσιον τοῦ European Management Forum. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐν λόγῳ συμποσίου διεπίστωσα πόσον ἐλλιπῆ εἶναι τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων βασίζονται αἱ ὑπηρεσίαι τῆς Κοινότητος εἰς τὰς Βρυξέλλας. Τοῦτο μὲ ἔκαμε νὰ σκεφθῶ τὴν χρησιμότητα μιᾶς μελέτης ἢ ὁποία θὰ ἔδιδε συγκριτικὰ στοιχεῖα δι' ὅλας τὰς χώρας τῆς ΕΟΚ καὶ θὰ προέβαινε εἰς διαπιστώσεις ἐπὶ ὁμοιογενῶν συγκριτικῶν στοιχείων.

Τὸ γεγονός δὲμος ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι πλήρες μέλος τῆς ΕΟΚ ἀλλὰ μόνον ἐν ἀπὸ τὰ «συνδεδεμένα» κράτη μετὰ τῆς ΕΟΚ, μὲ ἠνάγκασε νὰ διευρύνω τὰ κατὰ πλάτος ὄρια τῆς μελέτης καὶ νὰ περιλάβω ὅλας τὰς συνδεδεμένας καὶ σημαντικὰς οἰκονομικῶς χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης, ἤτοι συνολικῶς 18 χώρας εἰς τρεῖς ομάδας (χῶραι ΕΟΚ, χῶραι Βορείου Εὐρώπης, χῶραι Νοτίου Εὐρώπης). Λόγῳ δὲ τῶν στενῶν δεσμῶν — οἰκονομικῶν, πολιτικῶν, στρατιωτικῶν, πολιτιστικῶν — τῆς Δ. Εὐρώπης μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, προσετέθησαν αἱ ΗΠΑ καὶ ὁ Καναδᾶς πρὸς σύγκρισιν καὶ παραλληλισμόν.

Καταλήξαμεν οὕτω εἰς τὸ πρῶτον παγκόσμιον «ὑποσύστημα» τῶν 18 χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης πλέον τὰς δύο χώρας τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ἡ ἐν λόγῳ ὁμάς τῶν 20 χωρῶν ἀναφέρεται εἰς τὸ κείμενον ὡς «ὑποσύστημα Ι» (χῶραι κείμεναι πρὸς δυσμὰς τῆς Ἑλλάδος — πλὴν τῆς Τουρκίας).

Ἡ Ἑλλάς ἔχει δὲμος πρὸς βορρᾶν σημαντικὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα καὶ μὲ τὰς ὀκτὼ χώρας τῆς «Ἀνατολικῆς Εὐρώπης» (Ρωσία, Πολωνία, Ρουμανία, Τσεχοσλοβακία, Οὐγγαρία, Βουλγαρία, Α. Γερμανία, Ἀλβανία). Συμβαίνει δὲ τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς νότον μὲ τὰς χώρας τῆς νοτίου λεκάνης τῆς Μεσογείου. Συμπίπτει δὲ νὰ ἀριθμοῦν ὀκτὼ ἐπίσης αἱ χῶραι τοῦ τελευταίου γεωγραφικοῦ διαμερίσματος (Μαρόκον, Ἀλγερία, Τυνησία, Λιβύη, Αἴγυπτος, Ἰσραήλ, Συρία, Λίβανος).

* Ἡ παρούσα μελέτη εἶναι μέρος τῆς ὑπὸ ἔκδοσιν μελέτης «Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης καὶ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία, 1950 - 1980».

Έχομεν τοιουτοτρόπως δύο νέες ομάδες ἐξ 8 χωρῶν ἐκάστη. Ἀπομένουν ἤδη μόνον 4 χώραι, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον ὡς λίαν ἀνεπτυγμέναι ἢ ραγδαίως ἀναπτυσσόμεναι χώραι καὶ ἔχουσαι ἐμπορικὸν κυρίως ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἀναφερόμεθα ἐδῶ εἰς τὴν Ν. Ἀφρικὴν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Ν. Ζηλανδίαν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Καταλήξαμεν οὕτω εἰς ἓνα δευτέρον ὑποσύστημα 20 ἐπίσης χωρῶν, τὰς ὁποίας ἐξετάζομεν παραλλήλως πρὸς τὰς 20 χώρας τοῦ πρώτου ὑποσυστήματος (Δ. Εὐρώπη καὶ Β. Ἀμερικὴ). Ἡ διερεύνησις καὶ σύγκρισις τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν τῶν χωρῶν τοῦ δευτέρου ὑποσυστήματος δὲν φθάνει τὸν βαθμὸν ἐξειδικεύσεως καὶ βάθους, μὲ τὸν ὁποῖον συγκρίνονται τὰ οἰκονομικὰ μεγέθη τῶν 20 χωρῶν τοῦ πρώτου ὑποσυστήματος. Ἐξαίρεισιν ἀποτελεῖ ἡ περίπτωσις τῆς Ἰαπωνίας τὴν ὁποίαν ἐμφανίζομεν ἐνίστε καὶ εἰς τὸ πρῶτον ὑποσύστημα λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς τῆς σπουδαιότητος παγκοσμίως καὶ λόγῳ τῶν διευρυνομένων ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς ἐν λόγω χώρας.

Κατωτέρω ἐπιχειροῦμεν μίαν μακροσκοπικὴν ἀνατομίαν ὄχι τόσον τοῦ βιομηχανικοῦ τομέως τῶν ἐν λόγω χωρῶν ὅσον ὀλοκλήρου τῆς οἰκονομίας ἐκάστης τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν χωρῶν καὶ τὴν σύγκρισιν μεταξὺ τῶν.

Εἰς τοὺς πίνακας 1 ἕως 14 ἐμφανίζονται τὰ μεγέθη καὶ οἱ συντελεσταὶ οἱ ὁποῖοι προσδιορίζουν ἢ ἐρμηνεύουν τὰ βασικὰς διαφορὰς τῆς οἰκονομικῆς δομῆς τῶν 18 χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τῶν 3 μὴ εὐρωπαϊκῶν χωρῶν πρὸς σύγκρισιν καὶ παραλληλισμὸν.

1. Ἐργατικὸν δυναμικὸν ὡς ποσοστὸν πληθυσμοῦ

Τὸ ὕψος τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ προϊόντος (εἰσοδήματος) μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ ποσοτικῶν παράγοντας καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ ποιοτικῶν παράγοντας. Ἡ πρώτη στήλη τοῦ πίνακος 1 ἐμφανίζει τὸν πλέον σημαντικὸν ποσοτικὸν παράγοντα ὁ ὁποῖος ἐπηρεάζει τὸ ὕψος τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ προϊόντος μιᾶς χώρας. Ἐμφανίζει δηλαδὴ τὸ ποσοστὸν τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης χώρας. Ἡ Σουηδία π.χ. ἐμφανίζει ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ 48%, ἐνῶ ἡ Πορτογαλία ἐμφανίζει ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ 31%. Ἡ Σουηδία δηλαδὴ ἔχει 48 παραγωγικὰ ἄτομα ἐπὶ 100 ἀτόμων πληθυσμοῦ, ἐνῶ ἡ Πορτογαλία ἔχει μόνον 31 παραγωγικὰ ἄτομα ἀνά 100 ἄτομα πληθυσμοῦ. Ἀπλοποιῶντες περαιτέρω τὴν ἐν λόγω σχέσιν καὶ ὑποθέτοντες πρὸς στιγμὴν ὅτι οἱ πληθυσμοὶ Σουηδίας καὶ Πορτογαλίας ὑποδιαιροῦνται εἰς οἰκογενείας τῶν 10 ἀτόμων ἐκάστη (ὑποθετικὸν μέγεθος), ἡ ἀνωτέρω διαφορὰ σημαίνει ὅτι ἐνῶ κάθε σουηδικὴ «οἰκογένεια» ἔχει 5 παραγωγικὰ, δηλαδὴ, ἐργαζόμενα ἄτομα, κάθε πορτογαλικὴ «οἰκογένεια» ἔχει μόνον 3 παραγωγικὰ ἄτομα.

Ἐπιστρέφοντες εἰς τὸ «ἐθνικὸν» ἐπίπεδον τῶν ἐν λόγω δύο χωρῶν παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν παραγωγικῶν ἀτόμων τῆς Σουηδίας εἶναι κατὰ 50% καὶ πλέον ὑψηλότερον τοῦ ἀντιστοίχου ποσοστοῦ διὰ τὴν Πορτογαλίαν (48% ἔναντι 31%). Ἡ ἐν λόγω «ποσοτικὴ» διαφορὰ ἀναμφιβόλως ἐξηγεῖ ἓνα σημαντικὸν μέρος τῆς διαφορᾶς εἰς τὸ ἀνά κεφαλὴν ἐθνικὸν προϊόν τῶν δύο χωρῶν (4.040 δολλάρια ἔναντι 660 δολλαρίων ἀντιστοίχως διὰ τὸ ἔτος 1970).

Θὰ ἀπετέλει μεγάλην ἐκτὸς θέματος «παρένθεσιν» ἡ εἰς βάθος ἐξήγησις

της ἐν λόγῳ ποσοτικῆς διαφορᾶς. Δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ παρατηρήσωμεν συν-
οπτικῶς τὰ ἀκόλουθα :

Κατ' ἀρχὴν ἀποτελεῖ οἰκονομικὴν ἀρχὴν ὅτι τὸ ποσοστὸν τοῦ παραγωγικῶς
ἀπασχολουμένου πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας αὐξάνεται μὲ τὴν ἄνοδον τοῦ βαθμοῦ
οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς δεδομένης χώρας. Πρὸ 50 ἐτῶν δηλαδὴ ὁ ἐν λόγῳ
συντελεστὴς διὰ τὴν Σουηδίαν ἦτο πολὺ χαμηλότερος τοῦ 48% καὶ μετὰ 50 ἐτῆ
ὁ ἀντίστοιχος συντελεστὴς διὰ τὴν Πορτογαλίαν θὰ εἶναι πολὺ ὑψηλότερος τοῦ

ΠΙΝΑΞ 1
ΒΑΣΙΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΔΟΜΗΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ - 1970

Στοιχεῖα ΟΟΣΑ	Ἐργατικὸν δυναμικὸν ὡς % πληθυσμοῦ	Βιομ/κὴ ἀπασ/σις ὡς % συνολικῆς ἀπασ/σεως	Συνολικαὶ ἐπενδύσεις ὡς % ΑΕΠ	Συνολικαὶ ἐπενδύσεις κατὰ κεφαλὴν πληθυσμοῦ	Γεωγραφικὴ ἔκτασις ἀνά κάτοικον (στρέμματα)
1. Σουηδία	48 %	38 %	22 %	\$ 880	55
2. Ἑλβετία	44 %	(51 %)	25 %	(770)	6,6
3. Νορβηγία	39 %	37 %	27,5 %	800	83
4. Φιλανδία	46 %	35 %	25,5 %	570	72
5. Αὐστρία	42 %	41 %	27 %	520	11
Ὅμας Α - Β. Εὐρώπη	44 %	41 %			40
6. Δανία	48 %	39 %	22 %	690	8,8
7. Γαλλία	40 %	39 %	25,5 %	750	11,0
8. Γερμανία	44 %	50 %	26,5 %	810	4,0
9. Βέλγιον	39 %	45 %	22 %	590	3,3
10. Ὀλλανδία	35 %	41 %	26 %	630	2,5
11. Ἀγγλία	44 %	47 %	18 %	380	4,4
12. Ἰταλία	35 %	44 %	21 %	360	5,6
13. Ἰρλανδία	36 %	30 %	22,5 %	270	24,0
Ὅμας Β - Νέα ΕΟΚ	40,5 %	44 %			6,0
14. Ἑλλάς	40 %	(22 %)	(30 %)	\$ 280	15
15. Ἰσπανία	37 %	37 %	21 %	200	15
16. Πορτογαλία	31 %	36 %	17 %	110	9,6
17. Γιουγκοσλαβία	(37 %)	(37 %)	—	—	12,5
18. Τουρκία	38 %	12 %	20 %	70	22
Ὅμας Γ - Ν. Εὐρώπη	37 %	27 %			16
Εὐρώπη - 18	40 %	39 %			12
19. ΗΠΑ	38,5 %	32,3 %	16,5 %	\$ 780	46
20. Καναδᾶς	36,5 %	31,4 %	21,5 %	800	466
21. Ἰαπωνία	51,0 %	35,7 %	35 %	570	,36

31%. Ἡ πρώτη αὐτὴ διαφορὰ ὀφείλεται καὶ εἰς καθαρῶς οἰκονομικοὺς λόγους
(στενόντης εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως πρὸ τοῦ σταδίου πλήρους οἰκονομικῆς ἀνα-
πτύξεως τῆς χώρας) καὶ εἰς καθαρῶς κοινωνικοὺς λόγους (π.χ. διστακτικότης
προσφυγῆς τοῦ γυναικείου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν βιομηχανίαν πρὸς ἀπα-

σχόλησιν ἢ γενικῶς διστακτικότης ἀπασχολήσεως τῆς γυναικὸς ἐκτὸς τῆς οἰκίας τῆς).

Ἡ ἀνωτέρω διαφορὰ βαθμοῦ οικονομικῆς ἀναπτύξεως μεταξύ Σουηδίας καὶ Πορτογαλίας δὲν ἐξηγεῖ τὸ μέγιστον τῆς διαφορᾶς εἰς τὸ ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ τῶν δύο χωρῶν. Ἐνας δεύτερος καὶ σπουδαιότερος λόγος εἶναι ὅτι κατὰ τὴν δεκαετίαν 1960 - 1970 ἡ Πορτογαλία ἔχασε ἓνα ἑκατομμύριον ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς λόγῳ μεταναστεύσεως (πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας). Ἐκ τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου μεταναστῶν τὸ 75% θὰ πρέπει νὰ λογισθῆ ὡς οικονομικῶς ἐνεργὸς πληθυσμός. Συνεπῶς, ἐὰν δὲν μεσολαβοῦσε ἡ μετανάστευσις καὶ «ἐὰν» ἡ πορτογαλικὴ οἰκονομία εἶχε δημιουργήσῃ εὐκαιρίας ἀπασχολήσεως διὰ τὰ ἐν λόγῳ 750.000 ἐνεργὰ ἄτομα θὰ εἶχε τὸ 1970 συντελεστὴν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ 35% ἔναντι 31%.

Ἐνας τρίτος λόγος εἶναι ὅτι ἡ Πορτογαλία διατηρεῖ ἐκτὸς τοῦ μητροπολιτικοῦ ἐδάφους τῆς στρατὸν 150.000 ἀνδρῶν διὰ τοὺς πολέμους εἰς τὰς ἀποικίας τῆς. Λογιζομένους δὲ καὶ τῶν πολιτῶν οἱ ὅποιοι ἀπασχολοῦνται ὡς τροφοδοταὶ ἢ βοηθητικὸν προσωπικὸν τοῦ ἐν λόγῳ στρατοῦ τοῦτο σημαίνει μείωσιν τοῦ ποσοστοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ 2% περίπου (οἱ συντελεσταὶ τῆς πρώτης στήλης τοῦ πίνακος 1 ἀναφέρονται εἰς τὸ μὴ στρατιωτικόν, μὴ ἀστυνομικόν δυναμικόν).

Ἐνας τέταρτος λόγος εἶναι τὸ πολιτικὸν καθεστῶς τῆς Πορτογαλίας τὸ ὁποῖον διὰ λόγους ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας ἀπασχολεῖ τριπλασίους ἢ καὶ περισσοτέρους ἀστυνομικοὺς ἀνὰ 100 ἄτομα πληθυσμοῦ ἔναντι τῆς δημοκρατικῆς Σουηδίας. (Αἱ δυνάμεις ἀσφαλείας ὡς καὶ ὁ στρατὸς δὲν ἀποτελοῦν φυσικὰ μέρος τοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ μᾶς χώρας, δηλαδὴ ἀφαιροῦν ἀπὸ τὸ παραγωγικὸν δυναμικόν).

Ἐνας πέμπτος καὶ τελευταῖος λόγος εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Πορτογαλία δαπανᾷ τὸ 40% τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τοὺς ἀποικιακοὺς πολέμους. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ Πορτογαλία ἔχει περιορίσει δραστικῶς τὰ ποσὰ τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας δηλαδὴ χάριν δημιουργίας εὐκαιριῶν ἐργασίας ἐντὸς τῆς χώρας.

Ὁ τελευταῖος λόγος τῆς διαφορᾶς μεταξύ Σουηδίας καὶ Πορτογαλίας μᾶς ὑπενθυμίζει καὶ τὸν κύριον λόγον τῆς ραγδαίας ὑποσκελίσεως τῆς Πορτογαλίας ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, ὅσον ἀφορᾷ τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν προϊόν. (Τὸ 1952 τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν προϊόν τῆς Πορτογαλίας ἦτο ὑψηλότερον τοῦ ἀντιστοίχου μεγέθους διὰ τὴν Ἑλλάδα).

Ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ἀντιδιαστολὴ τοῦ ποσοστοῦ παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ Σουηδίας καὶ Πορτογαλίας καλύπτει τὸ ἀναλυτικὸν πλαίσιον τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν ὑπολοίπων χωρῶν τοῦ πίνακος 1. Ἡ διαφορὰ οικονομικῆς ἰσχύος μεταξύ Γαλλίας καὶ Γερμανίας π.χ. ἐπηρεάζεται σαφῶς ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Γερμανία ἔχει ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ 44% καὶ ἡ Γαλλία μόνον 40% (δηλαδὴ ποσοτικὴ διαφορὰ 10%). Τὸ ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος (40%) εὐρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τὸν μέσον ὄρον δι' ὀλόκληρον τὴν Δ. Εὐρώπην (40%).

Ἐκ τῆς πρώτης στήλης τοῦ πίνακος 1 προκύπτει σαφῶς ὅτι τὸ ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ συναρτᾶται στενωῶς μὲ τὸ γενικὸν ἐπίπεδον οικονομικῆς ἀναπτύξεως μιᾶς χώρας ἢ μιᾶς οικονομικῶς ὁμοειδοῦς ομάδος χωρῶν. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῆς βαθμιαίας μειώσεως τοῦ ἐν λόγῳ συντελεστοῦ μεταξὺ τῶν τριῶν ομάδων χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης.

Ὅμας Α — Β. Εὐρώπη	44%
Ὅμας Β — ΕΟΚ	40%
Ὅμας Γ — Ν. Εὐρώπη	37%

Προκύπτει δηλαδή ποσοτικὴ διαφορά 20% μεταξὺ Β. Εὐρώπης καὶ Ν. Εὐρώπης καὶ 10% μεταξὺ ΕΟΚ καὶ Ν. Εὐρώπης.

Μοναδικὴν εἰς τὸν κόσμον θέσιν ὄσον ἀφορᾷ τὸ ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ κατέχει ἡ Ἰαπωνία μὲ 51% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς οικονομικῶς ἐνεργῶν (ἔναντι 48% διὰ τὴν Σουηδίαν καὶ Δανίαν καὶ 38% διὰ τὰς ΗΠΑ).

2. Βιομηχανικὴ ἀπασχόλησις ὡς ποσοστὸν συνολικῆς ἀπασχολήσεως

Ἡ δευτέρα στήλη τοῦ πίνακος 1 ἐμφανίζει ἐτέραν διαφορὰν τῆς δομῆς τῶν οἰκονομιῶν τῆς Δ. Εὐρώπης. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν «ποσοτικὸν» χαρακτήρα τῆς παραμέτρου τῆς πρώτης στήλης (ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ) τὸ ποσοστὸν βιομηχανικῆς ἀπασχολήσεως ἐπὶ τῆς συνολικῆς ἀπασχολήσεως ἐκάστης χώρας θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ διαφορὰ «ποιοτικῶς» χαρακτήρος. Τὸ ἐν λόγῳ ποσοστὸν ἀνέρχεται μὲ τὴν ἄνοδον τοῦ βαθμοῦ οικονομικῆς ἀναπτύξεως μιᾶς χώρας. (Δὲν λέγω «βιομηχανικῆς» ἀναπτύξεως διότι δὲν ὑπάρχουν παραδείγματα χωρῶν αἱ ὁποῖα ἔφθασαν ὑψηλὸν βαθμὸν οικονομικῆς ἀναπτύξεως ἄνευ τῆς προτέρας ἀναπτύξεως τοῦ βιομηχανικοῦ τομέως).

Ἐξ ἀπλῆς παρατηρήσεως καὶ συγκρίσεως τῶν ποσοστῶν τῆς δευτέρας στήλης προκύπτει ὅτι δὲν πρέπει νὰ συναρτᾶται στενωῶς τὸ ὕψος τοῦ ἐν λόγῳ συντελεστοῦ δι' ἐκάστην χώραν μὲ τὸ κατὰ κεφαλὴν ἀντίστοιχον ἐθνικὸν προϊόν. Ἡ Σουηδία π.χ. μὲ ποσοστὸν 38% τῆς συνολικῆς τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν ἔχει ὑψηλότερον κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν προϊόν ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν τῆς ὁποίας ἄνω τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐργατικοῦ τῆς δυναμικοῦ (51%) ἀπασχολεῖται εἰς τὸν τομέα τῆς Βιομηχανίας.

Ἡ σχέσις θετικῆς συναρτήσεως ποσοστοῦ βιομηχανικῆς ἀπασχολήσεως καὶ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ προϊόντος ἰσχύει ἐμφανεστερον διὰ τὴν σύγκρισιν ομάδων χωρῶν ὡς ἡ ΕΟΚ καὶ ἡ Ν. Εὐρώπη. Εἰς τὴν πρώτην ομάδα ἡ βιομηχανία ἀπασχολεῖ τὸ 44% τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἐνῶ εἰς τὴν δευτέραν ομάδα ἡ βιομηχανία (μεταποιήσις, ὄρυχεῖα, ἠλεκτρισμὸς) ἀπασχολεῖ μόνον τὸ 27% τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν. Συνεπῶς, ἀπαιτεῖ «ἐξήγησιν» ἡ ἀρνητικὴ σχέσις συναρτήσεως βιομηχανικῆς ἀπασχολήσεως καὶ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ προϊόντος μεταξὺ τῶν ομάδων χωρῶν Α (Β. Εὐρώπη) καὶ Β (ΕΟΚ). Ἐνῶ δηλαδή ἡ Β. Εὐρώπη ἔχει ὑψηλότερον κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν προϊόν ἀπὸ τὴν ΕΟΚ, ἡ βιομηχανία τῆς πρώτης ομάδος ἀπασχολεῖ τὸ 41% τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ,

ἐνῶ ἡ βιομηχανία τῆς ΕΟΚ ἀπασχολεῖ τὸ 44%. Φαίνεται δηλαδή ὅτι πέραν ἐνὸς σημείου σταματᾷ ἢ ἐπιβραδύνεται ἢ αὐξήσει τῆς συμμετοχῆς τοῦ τομέως τῆς βιομηχανίας εἰς τὸ σύνολον τῆς ἀπασχολήσεως μιᾶς οἰκονομικῆς ἀνεπτυγμένης χώρας (π.χ. ΗΠΑ 32%). Εἰς χώρας τοῦ ἐν λόγῳ σταδίου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ὁ τριτογενῆς τομεὺς (ὑπηρεσίαι) αὐξάνει τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν συνολικὴν ἀπασχόλησιν (π.χ. ΗΠΑ 64%).

Ἐκτὸς πλευρᾶς κατανομῆς τῆς συνολικῆς ἀπασχολήσεως μεταξὺ τῶν τριῶν βασικῶν τομέων ἐκάστης ἐθνικῆς οἰκονομίας ὑπάρχουν δύο σαφῆ στάδια ἐξελίξεως. Κατὰ μὲν τὸ πρῶτον στάδιον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως αὐξάνεται ἡ συμμετοχὴ τῆς βιομηχανίας (δευτερογενῆς τομεὺς) εἰς βάρος τοῦ πρωτογενοῦς τομέως γεωργία, κτηνοτροφία, ἀλιεία, δασοκομία), κατὰ δὲ τὸ δεύτερον στάδιον αὐξάνεται ἡ συμμετοχὴ τῶν ὑπηρεσιῶν (τριτογενῆς τομεὺς) εἴτε εἰς βάρος καὶ τῶν δύο «προγενεστέρων» τομέων, εἴτε εἰς βάρος ἐνὸς ἐξ αὐτῶν.

Ἡ σύγκρισις τριῶν ἐξεχουσῶν οἰκονομικῶς χωρῶν εἶναι διδακτικὴ ἐν προκειμένῳ.

	Πρωτογενῆς Τομεὺς	Δευτερογενῆς Τομεὺς	Τριτογενῆς Τομεὺς	ΑΕΠ κατὰ κεφαλὴν
Γερμανία	9%	50%	41%	S 2.900
Σουηδία	8%	38%	54%	S 4.040
ΗΠΑ	4%	32%	64%	S 4.760

Κατὰ συνέπειαν, τὸ ὕψος τῆς συμμετοχῆς τῆς βιομηχανίας εἰς τὴν συνολικὴν ἀπασχόλησιν ἔχει σχετικὴν καὶ ὄχι ἀπόλυτον σημασίαν ὡς ἐπεξηγηματικὸς παράγων τοῦ βαθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μιᾶς χώρας. Σπουδαιότεραν σημασίαν ἔχει ἡ ὑπεροχὴ ἢ ὄχι τῆς συμμετοχῆς τοῦ πρωτογενοῦς τομέως. Εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἡ σημασία τοῦ ἐν λόγῳ συντελεστοῦ εἶναι ἀπόλυτος. Ἐὰν δηλαδή μία χώρα Α ἀπασχολῇ εἰς τὴν βιομηχανίαν μικροτέρον ποσοστὸν τοῦ ἐργατικοῦ τῆς δυναμικοῦ ἢ εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα ἐν συγκρίσει πρὸς ἑτέραν χώραν Β, δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ εἰπῶμεν ὅτι ἡ χώρα Β εἶναι πλέον ἀνεπτυγμένη οἰκονομικῶς (ἔχει ὑψηλότερον κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν προϊόν) ἀπὸ τὴν χώραν Β. Δὲν δυνάμεθα ὁμῶς νὰ εἰπῶμεν τὸ αὐτὸ διὰ δύο χώρας συγκρίνοντες μόνον τοὺς δύο τελευταίους τομεῖς (δευτερογενῆς καὶ τριτογενῆς).

Περαιῶνοντες τὸ ἐν λόγῳ σημεῖον χρήζει ἐξάρσεως ἡ «συμμετρικὴ» κατανομὴ τῆς συνολικῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰς 18 χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης (πίναξ 2) :

Πρωτογενῆς τομεὺς	20%
Δευτερογενῆς τομεὺς	40%
Τριτογενῆς τομεὺς	40%

Ἐκ τοῦ πίνακος 2 προκύπτει ἐπίσης ὅτι μία οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένη χώρα δὲν πρέπει νὰ ἀπασχολῇ ἄνω τοῦ 10% τοῦ ἐργατικοῦ τῆς δυναμικοῦ εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα. Αἱ ΗΠΑ μὲ τεραστίαν γεωργικὴν παραγωγὴν καὶ δασοκομίαν ἀπασχολοῦν μόνον τὸ 4% τοῦ ἐργατικοῦ τῶν δυναμικοῦ εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα. Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ν. Εὐρώπη ὡς σύνολον ἀντιθέτως ἀπασχολοῦν 12 φορές μεγαλύτερον ποσοστὸν τοῦ ἐργατικοῦ τῆς δυναμικοῦ εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα.

λυτέραν αναλογίαν εις τόν πρωτογενή τομέα (47% έναντι 4%). Διά τας τρεις ομάδας τῆς Δ. Εὐρώπης ἡ κατανομή ἔχει ὡς ἀκολούθως :

	Πρωτογενής Τομεὺς	Δευτερογενής Τομεὺς	Τριτογενής Τομεὺς
Β. Εὐρώπη	13%	41%	46%
Νέα ΕΟΚ	11%	44%	45%
Ν. Εὐρώπη	47%	27%	26%

Ἡ Ν. Εὐρώπη, δηλαδή ἔχει τεράστια περιθώρια «μεταφορᾶς» ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐκ τῆς γεωργίας εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰς ὑπηρεσίας (π.χ. τουρισμός).

ΠΙΝΑΞ 2

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ - ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ - 1970

Στοιχεῖα ΟΟΣΑ	Πρωτογεν. Τομεὺς %	Δευτερογεν. Τομεὺς %	Τριτογενής Τομεὺς %	Ἐργατικὸν Δυναμικὸν χωρῶν (000 ἄτομα)	Ποσοστιαία Συμμετοχὴ Χωρῶν
1. Σουηδία	8%	38%	54%	3.850	2,5%
2. Ἑλβετία	(7%)	(51%)	(42%)	(2.770)	1,8%
3. Νορβηγία	14%	37%	49%	1.500	1,0%
4. Φιλανδία	23%	35%	42%	2.140	1,4%
5. Αἰστρία	18%	41%	41%	3.140	2,0%
Ὁμάς Α - Β. Εὐρώπη	13%	41%	46%	13.400	8,7%
6. Δανία	11%	39%	50%	2.330	1,5%
7. Γαλλία	14%	39%	47%	20.410	13,1%
8. Γερμανία	9%	50%	41%	26.710	17,0%
9. Βέλγιον	5%	45%	50%	3.900	2,5%
10. Ὁλλανδία	7%	41%	52%	4.570	2,9%
11. Ἀγγλία	3%	47%	50%	24.720	15,8%
12. Ἰταλία	20%	44%	36%	18.800	12,0%
13. Ἰρλανδία	28%	30%	42%	1.060	0,7%
Ὁμάς Β - Νέα ΕΟΚ	11%	44%	45%	102.500	65,5%
14. Ἑλλάς	48%	22%	30%	3.660	2,4%
15. Ἰσπανία	30%	37%	33%	12.370	7,9%
16. Πορτογαλία	33%	36%	31%	3.030	2,0%
17. Γιουγκοσλαβία	(37%)	(37%)	(26%)	(7.520)	4,8%
18. Τουρκία	72%	12%	16%	13.520	8,7%
Ὁμάς Γ - Ν. Εὐρώπη	47%	27%	26%	40.100	25,8%
Εὐρώπη - 18	20%	40%	40%	156.000	100%
19. ΗΠΑ	4%	32%	64%	78.650	
20. Καναδᾶς	8%	31%	61%	7.900	
21. Ἰαπωνία	17%	36%	47%	50.950	

Ἐκ τοῦ πίνακος 3 προκύπτει ὅτι τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῶν 18 χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης εἶναι τεράστιον καὶ ὑπερτερεῖ ἀριθμητικῶς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ὁλόκληρου τῆς Β. Ἀμερικῆς (ΗΠΑ σὺν Καναδᾶς) καὶ τῆς Ἰαπωνίας ἀθροισμένων. Μόνον αἱ χώραι τῆς ΕΟΚ διαθέτουν παραγωγικὸν δυναμικὸν 102.500.000

ΠΙΝΑΞ 3

ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ - ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ - 1970

000 ἄτομα (στοιχεῖα ΟΟΣΑ)	Πρωτογενῆς Τομεὺς	Δευτερογενῆς Τομεὺς	Τριτογενῆς Τομεὺς	Σύνολον Ἐργατικοῦ Δυναμικοῦ	Σύνολον Πληθυσμοῦ 1970
1. Σουηδία	310	1.480	2.060	3.850	8.040
2. Ἑλβετία	200	1.420	1.150	2.770	6.280
3. Νορβηγία	210	560	730	1.500	3.880
4. Φιλανδία	485	760	895	2.140	4.700
5. Αὐστρία	575	1.290	1.275	3.140	7.400
Ὅμας Α - Β. Εὐρώπη	1.780	5.510	6.110	13.400	30.300
6. Δανία	265	900	1.165	2.330	4.900
7. Γαλλία	2.855	7.960	9.595	20.410	50.800
8. Γερμανία	2.400	13.430	10.880	26.710	61.500
9. Βέλγιον	190	1.740	1.970	3.900	10.000
10. Ὁλλανδία	330	1.870	2.370	4.570	13.000
11. Ἀγγλία	740	11.490	12.490	24.720	55.700
12. Ἰταλία	3.680	8.200	6.920	18.800	53.700
13. Ἰρλανδία	290	320	450	1.060	2.900
Ὅμας Β - Νέα ΕΟΚ	10.750	44.910	45.850	102.500	252.500
14. Ἑλλάς	1.765	820	1.075	3.660	8.900
15. Ἰσπανία	3.660	4.630	4.080	12.370	33.700
16. Πορτογαλία	1.000	1.080	950	3.030	9.700
17. Γιουγκοσλαβία	(2.780)	(2.780)	1.960	(7.520)	20.500
18. Τουρκία	9.735	1.570	2.215	13.520	35.200
Ὅμας Γ - Ν. Εὐρώπη Εὐρώπη - 18	18.940 31.470	10.880 61.300	10.230 62.240	40.100 156.000	108.000 390.800
19. ΗΠΑ	3.450	25.400	49.800	78.650	204.500
20. Καναδᾶς	600	2.500	4.800	7.900	21.500
21. Ἰαπωνία	8.850	18.200	23.900	50.950	103.400
Β. Ἀμερικῆ - Ἰαπωνία	12.900	46.100	78.500	137.500	329.400

ἀτόμων ἔναντι 78.650.000 παραγωγικοῦ δυναμικοῦ τῶν ΗΠΑ, ἐνῶ ὁλόκληρος ἡ Δ. Εὐρώπη διαθέτει ἀνθρώπινον δυναμικὸν ἀκριβῶς διπλάσιον τοῦ ἀντιστοίχου δυναμικοῦ τῶν ΗΠΑ (156 ἑκατ. ἄτομα ἔναντι 78 ἑκατ. ἀτόμων). Δεδομένου δὲ ὅτι, ἐν τελικῇ ἀναλύσει, δηλαδὴ μακροχρονίως, ἡ παραγωγικὴ ἰκανότης ἐνδὸς ἀνεπτυγμένου οἰκονομικοῦ συστήματος, συναρτᾶται στενῶς μὲ τὸν ἀριθμὸν τοῦ δια-

θεσίμου εργατικού δυναμικού, ή υποσκέλισης του οικονομικού συστήματος των ΗΠΑ υπό του οικονομικού συστήματος της ένοποιουμένης Δ. Ευρώπης, είναι θέμα χρόνου και δη μᾶς και μόνης δεκαετίας.

3. Συνολικαὶ ἐπενδύσεις ὡς ποσοστὸν ΑΕΠ

Ἡ τρίτη στήλη τοῦ πίνακος 1 εἶναι λίαν σημαντικὴ. Καὶ ἐδῶ, ἡ συναρτησιακὴ σημασία τοῦ ποσοστοῦ ΑΕΠ τὸ ὁποῖον ἐπενδύεται καὶ δὲν καταναλώνεται δὲν εἶναι ἀπόλυτος. Ἡ Ἑλλάς π.χ. μὲ ποσοστὸν 30% εἶναι πολὺ πρὸ πτωχῆ χώρα ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν ἢ ὁποῖα διαθέτει μόνον 18% τοῦ ἐθνικοῦ της προϊόντος δι' ἐπενδύσεις (πάσης φύσεως καὶ εἰς ὄλους τοὺς τομεῖς). Ἡ κατ' ἀρχὴν ἀρνητικὴ συσχέτισις μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Ἀγγλίας ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ διαφορετικὸν χρονολογικὸν στάδιον οικονομικῆς ἐξελίξεως τῶν ἐν λόγω δύο χωρῶν.

Διὰ τὰς περιπτώσεις Ἀγγλίας καὶ Σουηδίας ὅμως ὅπου δὲν ὑφίσταται μεγάλη διαφορὰ εἰς τὸ χρονολογικὸν στάδιον οικονομικῆς ἐξελίξεως ἢ συσχέτισις % ἐπενδυομένου ΑΕΠ καὶ κατὰ κεφαλὴν ΑΕΠ εἶναι θετικὴ καὶ στενὴ.

	Ἐπενδύσεις % ΑΕΠ	Κατὰ κεφαλὴν ΑΕΠ
Σουηδία	22%	\$ 4.040
Ἀγγλία	18%	\$ 2.300

Ἐάν ὅμως προσθέσωμεν τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς ΗΠΑ ἢ συσχέτισις % ἐπενδυομένου ΑΕΠ καὶ κατὰ κεφαλὴν ΑΕΠ παύει νὰ εἶναι θετικὴ καὶ στενὴ :

	Ἐπενδύσεις ὡς % ΑΕΠ	Κατὰ κεφαλὴν ΑΕΠ
ΕΛΛΑΣ	30%	\$ 1.090
Γερμανία	26%	\$ 2.900
Σουηδία	22%	\$ 4.040
Ἀγγλία	18%	\$ 2.300
ΗΠΑ	16%	\$ 4.760

Πρὸς τοῦτο ὁ συντελεστὴς συνολικῶν ἐπενδύσεων (% ΑΕΠ) μᾶς χώρας πρέπει νὰ ἐρμηνευθῆ συναρτήσῃ τοῦ χρονολογικοῦ σταδίου οικονομικῆς ἀναπτύξεως μᾶς χώρας, τοῦ σχετικοῦ ἐπιπέδου ἢ βαθμοῦ οικονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐνίοτε τῆς φάσεως οικονομικῆς διακυμάνσεως τὴν ὁποῖαν διανύει μία χώρα εἰς τὸ δεδομένον χρονικὸν σημεῖον. Ἐκ τῆς τρίτης στήλης τοῦ πίνακος 1 πλέον ἀντιπροσωπευτικὴ εἶναι ἡ σύγκρισις Ἀγγλίας (18%) καὶ Γερμανίας (26%) καὶ ἡ ἀντίστοιχος διαφορὰ ΑΕΠ κατὰ κεφαλὴν (\$ 2.300 ἔναντι \$ 2.900 διὰ τὸ δεδομένον ἔτος 1970).

4. Συνολικαὶ ἐπενδύσεις κατὰ κεφαλὴν πληθυσμοῦ

Ἡ τετάρτη στήλη τοῦ πίνακος 1 μετατρέπει εἰς ἀπόλυτον μέγεθος τὸν σχε-

τικής σημασίας συντελεστήν τῆς τρίτης στήλης. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ μετατροπὴν τὸ μέγεθος τῶν συνολικῶν ἐπενδύσεων κατὰ κεφαλὴν ἐπηρεάζεται εὐθέως ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ προϊόντος.

*Ἐχομεν δὲ τὴν κατωτέρω εἰκόνα διὰ τὰς προηγουμένως μνημονευθεῖσας τέσσαρας χώρας καὶ τὴν Ἑλλάδα.

	Ἐπενδύσεις κατὰ κεφαλὴν	ΑΕΠ κατὰ κεφαλὴν
Σουηδία	\$ 880	\$ 4.040
Γερμανία	\$ 810	\$ 2.900
ΗΠΑ	\$ 780	\$ 4.760
*Ἀγγλία	\$ 380	\$ 2.300
ΕΛΛΑΣ	\$ 280	\$ 1.090

Διὰ τὰς τρεῖς εὐρωπαϊκὰς χώρας ἢ συσχετίσις τοῦ μεγέθους τῶν ἀνὰ ἄτομον πληθυσμοῦ ἐπενδύσεων καὶ τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ προϊόντος εἶναι θετικὴ καὶ στενὴ. Αἱ ΗΠΑ ὡς χώρα τετραπλασία εἰς πληθυσμὸν καὶ πενταπλασία καὶ πλέον εἰς οἰκονομικὸν μέγεθος ἀπὸ τὰς μεγάλας χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης καὶ ἐπὶ πλέον, προπολεμικῶς ἀνεπτυγμένη χώρα μὴ θιγεῖσα ὑπὸ τοῦ πολέμου ἀνήκει εἰς διαφορετικὴν «κατηγορίαν» οἰκονομικῶς ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης.

*Ἡ Σουηδία καὶ ἡ Ἑλβετία πλησιάζουν οἰκονομικῶς τὰς ΗΠΑ περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης, ὅσον ἀφορᾷ τὸ χρονολογικὸν στάδιον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τὴν μὴ ὕλικὴν καταστροφὴν ἐκ τοῦ πολέμου. Δι' ὃ καὶ ἀπέχουν ὀλιγώτερον τῶν ΗΠΑ εἰς τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν προϊόν παρα τὴν εἰς τὸ συνολικὸν οἰκονομικὸν μέγεθος μεγάλῃν διαφορὰν τῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ΗΠΑ. Τὸ γεγονός δὲ ὅτι ἡ Σουηδία «κλείνει» ραγδαίως τὴν διαφορὰν τῆς ἀπὸ τὰς ΗΠΑ ὅσον ἀφορᾷ τὸ κατὰ κεφαλὴν ΑΕΠ ἐρμηνεύεται κατὰ τὸν πλέον ἀπτόν τρόπον ἀπὸ τὴν ὑπεροχὴν τῆς Σουηδίας εἰς τὰς κατὰ κεφαλὴν συνολικὰς ἐπενδύσεις (\$ 880 ἔναντι \$ 780 ἀντιστοίχως).

*Ἐάν ἐπελέγετο ἓν καὶ μοναδικὸν μέτρον αἰτιολογήσεως καὶ ἐρμηνείας τοῦ βαθμοῦ ἢ ταχύτητος ἀναπτύξεως μιᾶς ἐθνικῆς οἰκονομίας τὸ μέτρον τῆς τετάρτης στήλης τοῦ πίνακος 1 θὰ ἦτο πλέον ἐνδεδειγμένον. Τὸ ἐν λόγῳ μέτρον δίδει πλησιέστερον παντὸς ἐτέρου μέτρου τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν κινεῖται τὸ οἰκονομικὸν σύστημα μιᾶς χώρας. Τοῦτο δὲ εἰς συνάρτησιν μὲ τὴν οἰκονομικὴν στάθμην δύο πρὸς σύγκρισιν χωρῶν εἰς δεδομένην στιγμήν (π.χ. ἐθνικὸν προϊόν κατὰ κεφαλὴν 1970) μᾶς ἐπιτρέπει νὰ «ὑπολογίσωμεν» τὸν χρόνον ὃ ὁποῖος ἀπαιτεῖται διὰ μίαν χώραν ὅπως «προφθάσῃ» οἰκονομικῶς ἐτέραν χώραν ὑψηλοτέρας οἰκονομικῆς στάθμης.

*Ὁ ἀπαιτούμενος δηλαδὴ χρόνος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἤδη ὑφισταμένην «ἀπόστασιν» μεταξὺ τῶν «ἀγωνιζομένων» χωρῶν καὶ ἀπὸ τὴν ὑπεροχὴν ταχύτητος τῆς κατὰ σειρὰν δευτέρας χώρας ἀπὸ τὴν πρώτην. Ἐάν δηλαδὴ ἡ χώρα Α προηγεῖται εἰς οἰκονομικὴν στάθμην (ἐθνικὸν προϊόν κατὰ κεφαλὴν) καὶ ἐπενδύει τὸ αὐτὸ ποσὸν κατὰ κεφαλὴν μὲ τὴν «ἀκολουθοῦσαν» χώραν Β οὐδέποτε ἢ Β θὰ

προφθάση τὴν Α. Ἐὰν ὁμως ἡ Β ἐπενδύη ἕνα μεγαλύτερον ποσὸν κατὰ κεφαλὴν ἐτησίως δηλαδὴ ἐὰν «τρέχη» μὲ μεγαλύτεραν ταχύτητα εἶναι ἀπλῶς θέμα χρόνου τὸ πότε θὰ προφθάσῃ τὴν Β. Δεδομένης δὲ τῆς ἀποστάσεως ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος εἶναι ἀπλῆ συνάρτησις τῆς διαφορᾶς ταχυτήτων (ἐπενδύσεις ἀνὰ ἄτομον).

Ἡ συγκεκριμένη περίπτωσις Σουηδίας καὶ ΗΠΑ εἶναι διαφωτιστικὴ ἐν προκειμένῳ. Μέχρι τὸ 1975 ἡ Σουηδία «φθάνει» κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰς ΗΠΑ εἰς τὸ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν προϊόν (βοηθούτων καὶ τῶν νομισματικῶν ἀνωμαλιῶν εἰς βᾶρος τοῦ δολλαρίου). Οὐσιαστικῶς βέβαια καὶ ἡ Σουηδία καὶ ἡ Ἑλβετία ὑπερέχουν πρὸ πολλοῦ τῶν ΗΠΑ ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ πραγματικὸν «βιοτικὸν ἐπίπεδον» τῶν ἐν λόγῳ τριῶν χωρῶν.

5. Γεωγραφικὴ ἔκτασις ἀνὰ κάτοικον

Ἐσυνηθίζετο εἰς τὸ παρελθὸν νὰ μὴ δίδεται οἰκονομικὴ σημασία εἰς τὸ ἀπόλυτον γεωγραφικὸν μέγεθος μιᾶς χώρας. Περιοριζόμεθα δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ ἐκτιμήσωμεν ποῖον ποσοστὸν τῆς ἐκτάσεως μιᾶς χώρας εἶναι «καλλιεργήσιμον». Ἐκεῖ ἐτερματίζετο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ οἰκονομολόγου.

Ἐσυνηθίζετο ἐπίσης καὶ συνηθίζεται ἀκόμη νὰ δίδεται ἡ σχέσις ἐκτάσεως πρὸς κατοίκους μὲ τὸν «δείκτην πυκνότητος» δηλαδὴ τὸν ἀριθμὸν ἀτόμων ἀνὰ δεδομένην μονάδα ἐκτάσεως (π.χ. τετρ. χιλιομέτρον).

Ἦδη ὁμως μὲ τὴν ἀφύπνισίν μας περὶ τὸν παράγοντα «περιβάλλον» καὶ δὴ ἐν συναρτήσῃ πρὸς τὰς διαφόρους μορφὰς «ρυπάνσεως» τοῦ περιβάλλοντος, ἡ συνολικὴ καὶ ὄχι ἀπλῶς ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις οἴσασθ' ἴσως γένοιτο ἀποκτᾶ «φυσικὴν» ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὴν σημασίαν.

Εἰς τὴν πέμπτην στήλην τοῦ πίνακος 1 δίδεται ὄχι ὁ στερεότυπος δείκτης πυκνότητος ἀλλὰ ἡ ἀναλογία στρεμμάτων ἀνὰ κάτοικον ἐκάστης χώρας. Τὸ μέτρον τοῦτο μᾶς δίδει μίαν πλέον εὐληπτον καὶ πλέον χρήσιμον ἔννοιαν τοῦ «χώρου» ὁ ὁποῖος ἀναλογεῖ ἀνὰ ἄτομον εἰς ἐκάστην χώραν. Διὰ χώρας ὡς ἡ Ἑλλάς μὲ τὸν νησιώτικον χαρακτήρα καὶ τὰ ἐκτεταμένα παράλια τὰ «ὄρια» τῆς γεωγραφικῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας θὰ μπορούσαν νὰ ἐπεκταθοῦν κατὰ ἕνα ἀριθμὸν χιλιομετρῶν πέραν τοῦ ἡπειρωτικοῦ κορμοῦ τῆς χώρας ἢ καὶ νὰ περιλάβουν ὀλόκληρον τὸν μετὰ ἡπειρωτικοῦ κορμοῦ καὶ νήσων θαλάσσιον χώρον.

Ἐκ τῆς πέμπτης στήλης τοῦ πίνακος 1 προκύπτουν λίαν ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς γενικωτέρας σημασίας τὴν ὁποίαν ἀποκτᾶ σὺν τῷ χρόνῳ ὁ παράγων «περιβάλλον» καὶ ὁ παράγων «χώρος».

Κατ' ἀρχὴν φαίνεται νὰ διαφεύγῃ τῆς μνήμης πολλῶν Ἑλλήνων ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι τόσον «μικρὴ» χώρα ὅσον τὴν νομίζομε. Ἐπτὰ ἀπὸ τὰς 18 χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης ἔχουν μικροτέραν συνολικὴν ἔκτασιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπτὰ χώραι τῆς Δ. Εὐρώπης ἔχουν ἐπίσης μικρότερον συνολικὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῶν κατωτέρω 11 χωρῶν ἡ Ἑλλάς ὑπερτερεῖ εἴτε εἰς συνολικὴν ἔκτασιν εἴτε εἰς συνολικὸν πληθυσμὸν.

Ἀντίστροφος σειρά ἐκτάσεως	Ἐκτασις (m ² χιλ.)	Πληθυσμὸς (χιλ. ἄτομα)	Ἀντίστροφος σειρά πληθυσμοῦ
1. Ὀλλανδία	32.500	13.000	11
2. Βέλγιον	33.100	10.000	10
3. Ἑλβετία	41.300	6.280	5
4. Δανία	43.000	4.900	4
5. Ἰρλανδία	70.300	2.900	1
6. Αὐστρία	83.800	7.400	6
7. Πορτογαλία	92.200	9.700	9
8. ΕΛΛΑΣ	131.000	8.900	8
9. Νορβηγία	324.000	3.880	2
10. Φιλανδία	337.000	4.700	3
11. Σουηδία	450.000	8.040	7

Ἡ Ἑλλάς δηλαδή ἔρχεται 8η ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὴν συνολικὴν ἔκτασιν καὶ εἰς συνολικὸν πληθυσμὸν. (Δεκάτη δὲ ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ εἰς συνολικὴν ἔκτασιν καὶ εἰς συνολικὸν πληθυσμὸν ἀγνοῶντας τὸ κατὰ τὸ πλεῖστον μὴ εὐρωπαϊκὸν κράτος τῆς Τουρκίας).

Μὲ μέτρον τὸν «κλῆρον» συνολικῆς ἐκτάσεως ἀνά κάτοικον ἡ Ἑλλάς εὐρίσκειται ἄνω τοῦ μέσου ὄρου διὰ τὰς 18 χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης. Ἐπὶ μέσης ἐκτάσεως 12 στρεμμάτων ἀνά κάτοικον δι' ὀλόκληρον τὴν Δ. Εὐρώπην ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀναλογίαν 15 στρεμμάτων ἀνά κάτοικον. Ἐναντι δὲ τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ αἱ ὁποῖαι ἔχουν μέσην ἀνά κάτοικον ἔκτασιν 6 στρεμμάτων ἡ Ἑλλάς ὑπερτερεῖ σημαντικῶς μὲ ἔκτασιν δύο καὶ ἡμισυ φοράς μεγαλυτέραν (15 στρέμματα). Ἐνδεκα χώραι μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ μεγάλαι χώραι, Δ. Γερμανία (4,0 στρέμματα), Ἀγγλία (4,4 στρέμματα), Ἰταλία (5,6 στρέμματα) καὶ Γαλλία (11 στρέμματα) ἔχουν μικροτέραν συνολικὴν ἔκτασιν ἀνά κάτοικον ἢ ὅτι ἔχει ἡ Ἑλλάς.

Ἄς σημειωθῇ τέλος ὅτι τὸ Βέλγιον μὲ 10 ἑκατ. κατοίκους καὶ ἡ Ὀλλανδία μὲ 13 ἑκατ. κατοίκους ἔχουν ἔκτασιν κατὰ τι μικροτέραν τῆς ἐκτάσεως τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας (ἔκτασις Μακεδονίας 34 χιλ. τετρ. χιλ.). Ἐν προκειμένῳ δέ, δὲν ἰσχύει ὁ μῦθος τῆς «πετρώδους» Ἑλλάδος διότι ἡ Μακεδονία οὔτε πετρώδης εἶναι, οὔτε πτωχὴ εἰς ὕδατινοὺς πόρους, οὔτε ὑστερεῖ εἰς ἠλιοφάνειαν. Συντηρεῖ ὅμως μόνον 2 ἑκατ. κατοίκους μὲ βιοτικὸν ἐπίπεδον 40% ἢ 50% τοῦ ἀντιστοίχου βιοτικῶ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀμφότεραι χώραι μὲ μεγάλους τομεῖς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Εἶναι καιρὸς, προφανῶς, νὰ ξεχάσουν οἱ Ἕλληνες τοὺς παλαιοὺς μῦθους περὶ τῆς πτωχῆς γῆς τῶν καὶ νὰ στρέψουν τὴν προσοχὴν τῶν πρὸς τὰς πολλὰς καὶ ἀξιολόγους δυνατότητας καὶ τοὺς προσφέρει ὁ ἄνετος κλῆρος εἰς συνολικὴν ἔκτασιν (αὐξήσις γεωργικῆς παραγωγῆς), ἡ περίξ θάλασσα καὶ τὰ πολλὰ νησιά (τουρισμὸς), ἡ γεωγραφικὴ θέσις εἰς τὴν συμβολὴν τριῶν ἡπείρων (βιομηχανία, ἐμπόριον, ναυτιλία) καὶ ἡ ἔμφυτος εὐστροφία, ἡ ἀνησυχία καὶ ἡ ζωτικότης τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς.

τὸν τριτογενή τομέα. Ἀθροιζόμενα δὲ τὰ ἐν λόγῳ ἄτομα δίδουν 48 οἰκονομικῶς ἐνεργὰ ἄτομα ἀνά πληθυσμὸν 100 κατοίκων δηλαδή τὸ ποσοστὸν ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σουηδίας (πρώτη στήλη τοῦ πίνακος 1).

Τοιοτοτρόπως, δὲν κατανέμεται ποσοστικῶς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν εἰς

ΠΙΝΑΞ 4

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΕΚΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΣ ΑΝΑ ΓΕΩΡΓΟΝ

ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ - 1970

(Στοιχεῖα ΟΟΣΑ)	Συνολικὴ Ἐκτασις (m ² χιλ.)	Ἐκτασις γεωργικῶς ἀξιοπ./μιοσ %	Ἐκτασις ὑπὸ γεωργ. καλ./γειαν (m ² χιλ.)	Καλ./νη Ἐκτασις ἀνά κάτοικον	Καλ./νη Ἐκτασις ἀνά γεωργόν	ΑΕΠ ἀνά στρέμμα (δολλάρια)
1. Σουηδία	450.000	8%	30.500	3,8	100,0	40
2. Ἑλβετία	41.300	54%	4.000	0,6	20,0	250
3. Νορβηγία	324.000	3%	8.000	2,0	40,0	90
4. Φιλανδία	337.000	8%	27.000	5,7	55,0	60
5. Αὐστρία	83.000	47%	17.000	2,3	30,0	60
Ὅμας Α - Β. Εὐρώπη	1.236.100	11%	86.500	2,8	48	65
6. Δανία	43.000	70%	27.000	5,5	100,0	45
7. Γαλλία	551.000	60%	193.000	3,8	68,0	50
8. Γερμανία	248.000	55%	81.000	1,3	34,0	72
9. Βέλγιον	33.100	50%	9.500	1,0	50,0	130
10. Ὁλλανδία	32.500	68%	8.700	0,7	26,0	255
11. Ἀγγλία	244.000	79%	72.000	1,3	100,0	55
12. Ἰταλία	301.000	67%	149.000	2,8	40,0	65
13. Ἰρλανδία	70.300	68%	12.000	4,0	40,0	60
Ὅμας Β - Νέα ΕΟΚ	1.522.900	65%	552.200	2,2	50	62
14. Ἑλλάς	131.000	70%	39.000	4,4	22,0	50
15. Ἰσπανία	503.000	68%	205.000	6,0	60,0	22
16. Πορτογαλία	92.200	53%	44.000	4,5	44,0	25
17. Γιουγκοσλαβία	256.000	—	(76.800)	3,8	—	—
18. Τουρκία	780.000	67%	277.000	8,0	28,0	12
Ὅμας Γ - Ν. Εὐρώπη	1.762.200	67%	642.000	6,0	30,0	24
Εὐρώπη - 18	4.521.200	50%	1.203.700	3,3	40,0	42
19. ΗΠΑ	9.360.000	47%	1.763.000	8,5	500,0	16
20. Καναδᾶς	9.980.000	7%	334.000	16,5	550,0	11
21. Ἰαπωνία	370.000	18%	58.000	0,6	6,5	300

τοὺς τομεις τῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ ἀριθμητικῶς τὰ ἄτομα τὰ ἀπασχολούμενα εἰς τοὺς τρεῖς τομεις τῆς οἰκονομίας ἐκ πληθυσμοῦ 100 ἀτόμων. Οὕτω, δέ, δὲν ἀγνοεῖται ἡ βασικὴ διαφορά π.χ. μεταξὺ Σουηδίας καὶ Πορτογαλίας εἰς τὸ ποσοστὸν παραγωγικοῦ πληθυσμοῦ. Ἐάν δηλαδή ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ποσοστιαία κατανομή

του εργατικού δυναμικού Σουηδίας και Πορτογαλίας ήτο ή αυτή, και συγκεκρι-
μένως,

Πρωτογενής	τομείς	20%
Δευτερογενής	τομείς	40%
Τριτογενής	τομείς	40%

θα απεκρίπτετο ή κατά 50% διαφορά μεταξύ του αντίστοιχου ποσοστού παρα-

ΠΙΝΑΞ 5

ΕΝΕΡΓΑ ΑΤΟΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ ΕΠΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 100 ΑΤΟΜΩΝ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ - 1970

'Επί 100 'Ατόμων Πληθυσμού 'Εργάζονται					
	Πρωτογενής Τομείς	Δευτερογενής Τομείς	Τριτογενής Τομείς	Σύνολον 'Ενεργών 'Ατόμων	Μή Παραγ/κός Πληθυσμός %
1. Σουηδία	4	18	26	48	52
2. 'Ελβετία	(3)	(23)	(18)	(44)	(56)
3. Νορβηγία	5	15	19	39	61
4. Φιλανδία	10	16	20	46	54
5. Αυστρία	8	17	17	42	58
'Ομάς Α - Β. Εύρώπη	6	18	20	44%	56%
6. Δανία	6	18	24	48	52
7. Γαλλία	6	16	18	40	60
8. Γερμανία	4	22	18	44	56
9. Βέλγιον	2	17	20	39	61
10. 'Ολλανδία	2,5	14,5	18	35	65
11. 'Αγγλία	1,5	20,5	22	44	56
12. 'Ιταλία	7	15	13	35	65
13. 'Ιρλανδία	10	11	15	36	64
'Ομάς Β - Νέα ΕΟΚ	4	18	18	40%	60%
14. 'Ελλάς	20	9	12	41	59
15. 'Ισπανία	11	14	12	37	63
16. Πορτογαλία	10	11	10	31	69
17. Γιουγκοσλαβία	(14)	(14)	(9)	(37)	(63)
18. Τουρκία	27	5	6	38	62
'Ομάς Γ - Ν. Εύρώπη	17	10	10	37%	63%
Εύρώπη - 18	8	16	16	40%	60%
19. ΗΠΑ	2	12	24	38%	62%
20. Καναδάς	3	12	21	36%	64%
21. 'Ιαπωνία	9	18	24	51%	49%

γωγικού πληθυσμού Πορτογαλίας και Σουηδίας (31% έναντι 48%). Ένῳ με τὴν μέθοδον τοῦ πίνακος 5 ἢ ἀνωτέρω ταυτόσημος ποσοστιαία κατανομή ἀποδίδει τὴν κάτωθι ἀπόλυτον εἰκόνα εἰς ἐνεργά ἄτομα κατὰ τομέα :

	Πορτογαλία	Σουηδία
Πρωτογενῆς τομεὺς	7	10
Δευτερογενῆς τομεὺς	12	19
Τριτογενῆς τομεὺς	12	19
Ἐνεργά ἄτομα ἐπὶ πληθυσμοῦ 100 :	31	48

Συγκρίνοντες τὰς μεγαλύτερας χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης με τὴν Σουηδίαν, τὰς ΗΠΑ καὶ τὴν Ἰαπωνίαν, ἔχομεν τὴν κατωτέρω συγκριτικὴν εἰκόνα (κατ' αὐξοντα ἀριθμὸν ἐνεργῶν ἀτόμων ἐπὶ πληθυσμοῦ 100 ἀτόμων) :

	Πρωτογενῆς Τομεὺς	Δευτερογενῆς Τομεὺς	Τριτογενῆς Τομεὺς	Σύνολον οἰκονομίας
Ἰταλία	7	15	13	35
ΗΠΑ	2	12	24	38
Γαλλία	6	16	18	40
Γερμανία	4	22	18	44
Ἀγγλία	1,5	20,5	22	44
Σουηδία	4	18	26	48
Ἰαπωνία	9	18	24	51

Ἡ διαφορὰ οἰκονομικῆς ἰσχύος π.χ. μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας θὰ ἦτο ἐπι μεγαλύτερα ἐὰν ἡ Ἀγγλία δὲν εἶχε τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἐνεργῶν ἀτόμων ἀνά πληθυσμὸν 100 κατοίκων.

Διὰ τὰς ὁμάδας Α, Β, Γ τῆς Δ. Εὐρώπης οἱ μέσοι ὄροι ἔχουν ὡς ἀκόλουθος :

	Πρωτογενῆς Τομεὺς	Δευτερογενῆς Τομεὺς	Τριτογενῆς Τομεὺς	Σύνολον οἰκονομίας
Β. Εὐρώπη — ἄτομα	6	18	20	44
Νέα ΕΟΚ — ἄτομα	4	18	18	40
Ν. Εὐρώπη — ἄτομα	17	10	10	37
Εὐρώπη—18— ἄτομα	8	16	16	40

Διὰ νὰ ἐπιτύχη δηλαδή ἡ Ν. Εὐρώπη τὴν αὐτὴν οἰκονομικὴν «δομὴν» μετὰ τὴν ΕΟΚ θὰ πρέπει ἀφ' ἐνός νὰ «μεταφέρῃ» 13 ἐνεργά ἄτομα ἀνά 100 κατοίκους ἀπὸ τὸν πρωτογενῆ τομέα πρὸς τοὺς ἑτέρους δύο τομεῖς καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνεργῶν ἀτόμων ἀνά 100 κατοίκους ἀπὸ 37 εἰς 40.

8. Ἐθνικὸν προϊόν ἀνά ἐνεργὸν ἄτομον κατὰ τομεῖς

Εἰς τὸν πίνακα 6 δίδεται μία μὴ συνήθης διάστασις τῆς οἰκονομικῆς εὐρωστίας ἢ μᾶλλον τῆς πραγματικῆς παραγωγικότητος ἀνά ἐνεργὸν ἄτομον εἰς τοὺς τρεῖς βασικοὺς τομεῖς τῶν οἰκονομιῶν τῆς Δ. Εὐρώπης. Διαιροῦντες τὸ ἀπόλυτον μέγεθος τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος κατὰ τομέα μετὰ τὸν ἀντίστοιχον ἀριθμὸν ἐνεργῶν ἀτόμων, ἔχομεν τὸ ἀνά ἐνεργὸν ἄτομον ἐθνικὸν προϊόν (προστιθεμένη ἀξία). Τὸ ἐν λόγῳ μέτρον μᾶς δίδει τὴν συγκριτικὴν διαφορὰν παραγωγικότητος μεταξὺ τῶν τριῶν τομέων. Μετρεῖται δὲ ἡ διαφορὰ αὕτη διὰ τῶν δεικτῶν συγκρίσεως τοῦ πρωτογενοῦς καὶ τριτογενοῦς τομέως πρὸς τὸν δευτερογενῆ τομέα, ὁ ὁποῖος λαμβάνεται ὡς βᾶσις συγκρίσεως.

Ἐπὶ τῶν μεγεθῶν τοῦ πίνακος 6 παρατηροῦνται τὰ ἀκόλουθα :

Πρῶτον, εἰς ὄλας τὰς χώρας τοῦ πίνακος 6, ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας, ὁ δείκτης συγκριτικῆς παραγωγικότητος τοῦ πρωτογενοῦς τομέως εἶναι πολὺ χαμηλότερος τοῦ 100 (δευτερογενῆς τομέως = 100). Ἀγνοουμένης δὲ τῆς Ἀγγλίας, 10 χῶραι ἐμφανίζουσι δείκτας κάτω τοῦ 50 καὶ ἕτεροι 10 χῶραι ἐμφανίζουσι δείκτας μεταξὺ 50 καὶ 100.

Δεύτερον, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὁλλανδία εἶναι αἱ μόναι χῶραι μετὰ δείκτην συγκριτικῆς παραγωγικότητος τοῦ πρωτογενοῦς τομέως (γεωργία κυρίως), ἐλάχιστα ἀπέχοντα τοῦ δείκτου συγκριτικῆς παραγωγικότητος τοῦ δευτερογενοῦς τομέως (97 καὶ 95 ἔναντι 100 ἀντιστοίχως). Εἰς ἀπόλυτα δὲ μεγέθη, τὸ ἀνά ἐνεργὸν Βέλγιον καὶ ἀνά ἐνεργὸν Ὁλλανδὸν ἐθνικὸν προϊόν τοῦ τομέως τῆς γεωργίας ὑπολείπεται μόνον κατὰ 24% καὶ 20% τοῦ ἀντιστοίχου μεγέθους διὰ τὰς ΗΠΑ, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι καὶ τὴν μεγαλυτέραν γεωργικὴν παραγωγὴν καὶ τὴν ὑψηλοτέραν γεωργικὴν παραγωγικότητα (ἐθνικὸν προϊόν ἀνά γεωργόν) ἀπὸ ὄλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Ἡ Ἀγγλία ἐμφανίζει μὲν συγκριτικὸν δείκτην 108, ἔναντι τοῦ τομέως τῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ τὸ ἀπόλυτον μέγεθος τοῦ ἀνά γεωργὸν ἐθνικοῦ προϊόντος ὑπολείπεται κατὰ 36% τοῦ ἀντιστοίχου μεγέθους διὰ τὰς ΗΠΑ (5.310 δολλάρια ἔναντι 8.480 δολλαρίων ἀντιστοίχως).

Τρίτον, αἱ ὀλιγώτερον βιομηχανικῶς ἀνεπτυγμέναι χῶραι τοῦ πίνακος 6 ἔχουσι δείκτας διὰ τὸν πρωτογενῆ τομέα κάτω τοῦ 50 (ἐκτὸς τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας, αἱ ὁποῖαι καίτοι ἀνεπτυγμέναι βιομηχανικῶς χῶραι ἔχουσι δείκτας 35 καὶ 33 ἀντιστοίχως διὰ τὴν γεωργίαν). Ἡ Ἑλλάς μετὰ δείκτην 34 ὑστερεῖ σχετικῶς ἔναντι τῆς Ἰσπανίας (δείκτης 47), τῆς Πορτογαλίας (δείκτης 43) καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας (δείκτης 40). Ἀπολύτως ὁμοῦ ἡ Ἑλλάς ὑστερεῖ κατὰ 10% περίπου μόνον ἔναντι τῆς Ἰσπανίας (1.120 δολλάρια ἔναντι 1.250 δολλαρίων ἀνά γεωργόν). Ἡ τρομερὰ χαμηλὴ παραγωγικότης τῆς μεγαλυτέρας εἰς πληθυσμὸν χώρας τῆς ὁμάδος Γ (Τουρκία) μειώνει τὸν δείκτην διὰ τὰς χώρας τῆς Ν. Εὐρώπης εἰς 29. Δηλαδή εἰς τὰς ἐν λόγῳ πέντε χώρας ἕνα ἄτομον ἐργαζόμενον εἰς τὴν γεωργίαν, δασοκομίαν καὶ ἀλιεῖαν, παράγει ἐθνικὸν προϊόν ἴσον πρὸς τὸ 29% τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος ἐνὸς ἀτόμου, τὸ ὅποσον ἐργάζεται εἰς τὴν βιομηχανίαν. (Ἡ μεταφορὰ συνεπῶς

εργατικού δυναμικού από τον πρωτογενή τομέα εις την βιομηχανίαν θά ανυψώση τὸ οἰκονομικὸν ἐπίπεδον τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν).

Τέταρτον, αἱ περιπτώσεις τῆς Σουηδίας, τῆς Ἑλβετίας, τῆς Δανίας, τοῦ Βελγίου

ΠΙΝΑΞ 6
ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΡΟΪΟΝ ἈΝΑ ΕΝΕΡΓΟΝ ἈΤΟΜΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ - 1970

Ἐξίαι εις δολλάρια 1970	ΑΕΠ κατὰ ἐνεργὸν ἄτομον				Δευτερογενής = 100	
	Πρωτογ. Τομεὺς	Δευτερογ. Τομεὺς	Τριτογ. Τομεὺς	Μέσος Ὁρ. Ἐθνικῆς Οἰκονομίας	Πρωτογεν. Τομεὺς	Τριτογενῆς Τομεὺς
1. Σουηδία	4.000	8.080	9.370	8.440	50	116
2. Ἑλβετία	(5.200)	(7.350)	(8.160)	7.530	(70)	(110)
3. Νορβηγία	3.340	7.930	8.140	7.400	42	103
4. Φιλανδία	3.360	6.250	5.440	5.230	58	87
5. Αὐστρία	1.780	3.580	5.200	4.730	32	93
Ὁμάς Α	3.140	7.040	7.550	6.760	45	107
6. Δανία	4.680	7.000	7.000	6.740	67	100
7. Γαλλία	3.310	9.520	7.530	7.720	35	80
8. Γερμανία	2.400	7.280	7.060	6.750	33	97
9. Βέλγιον	6.470	6.670	7.350	7.000	97	110
10. Ὁλλανδία	6.730	7.050	6.870	6.940	95	97
11. Ἀγγλία	5.310	4.900	5.330	5.130	108	110
12. Ἰταλία	2.650	4.670	6.730	5.030	57	144
13. Ἰρλανδία	2.450	4.400	4.180	3.770	56	95
Ὁμάς Β	3.190	6.700	6.610	6.220	48	99
14. Ἑλλάς	1.120	3.330	4.660	2.650	34	140
15. Ἰσπανία	1.250	2.640	4.320	2.780	47	164
16. Πορτογαλία	1.110	2.600	2.610	2.110	43	100
17. Γιουγκοσλαβία	(880)	(2.220)	(2.380)	1.770	(40)	107
18. Τουρκία	350	1.870	2.070	810	20	110
Ὁμάς Γ	710	2.470	3.340	1.860	29	135
Εὐρώπη - 18	1.700	5.970	6.160	5.150	28	103
19. ΗΠΙΑ	8.480	13.400	12.160	12.400	63	90
20. Καναδᾶς	6.130	10.240	10.570	10.100	60	103
21. Ἰαπωνία	1.950	4.270	4.340	3.900	46	102

καὶ τῆς Ἀγγλίας μὲ δείκτας συγκριτικῆς παραγωγικότητος μεταξὺ 100 καὶ 116 διὰ τὸν τριτογενή τομέα (ὕπηρεσίαι) καὶ μὲ ἐργατικὸν δυναμικὸν εις τὴν γεωργίαν κάτω τοῦ 10% ὑποδηλοῦν τὴν ἀρχὴν ὅτι εις λίαν οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένας χώρας ὁ τριτογενῆς τομεὺς εἶναι ὁ πλεόν παραγωγικὸς τομεὺς τῆς οἰκονομίας. Κατὰ

σειράν αιτιολογείται πλήρως ή «μετακίνησις» ανθρώπινου δυναμικού κατά μὲν τὸ πρῶτον στάδιον ἀναπτύξεως ἐκ τῆς γεωργίας εἰς τὴν βιομηχανίαν, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον στάδιον ἐκ τῆς γεωργίας εἰς τὰς ὑπηρεσίας. Τὸ ἐν λόγῳ δεύτερον στάδιον προϋποθέτει βεβαίως τὴν ὑπαρξίν ἐν τῷ μεταξὺ ἐνὸς ἀνεπτυγμένου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον θὰ προετοιμάσῃ τὰ παιδιὰ τῶν σημερινῶν γεωργῶν καὶ τὰ παιδιὰ τῶν σημερινῶν ἐργατῶν βιομηχανίας δι' ἐπαγγελματικὴν σταδιοδρομίαν εἰς τὸν τομέα τῶν ὑπηρεσιῶν (κρατικαὶ ὑπηρεσίαι, ὑπηρεσίαι παροχῆς ἐθνικῶν ὑπηρεσιῶν — παρ' ἡμῖν ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΕΥ, ΙΚΑ—τράπεζαι, ἐμπόριον κλπ.). Πέμπτον, δὲν συμφωνοῦν μὲ τὴν ἀνωτέρω ἀρχὴν αἱ περιπτώσεις χωρῶν ὡς ἡ Ἰταλία, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰσπανία, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὑπερβολικῶς ὑψηλοὺς δείκτας συγκριτικῆς παραγωγικότητος διὰ τὸν τριτογενῆ τομέα (144, 140 καὶ 164 ἀντιστοιχῶς), χωρὶς νὰ πλησιάζουν κὰν τὸν βαθμὸν οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν χωρῶν τῆς προηγουμένης παραγράφου. Ἐχομεν ἐπίσης τὴν περίπτωσιν τῆς λίαν ἀνεπτυγμένης οικονομίας τῶν ΗΠΑ μὲ δείκτην συγκριτικῆς παραγωγικότητος διὰ τὸν τριτογενῆ τομέα, κάτω τοῦ 100. Αἱ περιπτώσεις Ἰταλίας, Ἑλλάδος καὶ Ἰσπανίας ὑποδηλοῦν ἑτέραν ἀρχὴν «μεταβατικῶς» χαρακτήρος διὰ χώρας αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται μεταξὺ πρῶτου καὶ δευτέρου σταδίου οικονομικῆς ἀναπτύξεως ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατανομήν τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ. Ἐχουν δηλαδὴ ἀναπτύξει τὸν βιομηχανικὸν τομέα ἀλλὰ λίαν προσφάτως καὶ ὄχι τόσον ὥστε νὰ κατέλθῃ τὸ ποσοστὸν ἀπασχολήσεως ἐργατικοῦ δυναμικοῦ εἰς τὴν γεωργίαν κάτω τοῦ 10%. Ἡ Ἰταλία ἀπασχολεῖ εἰσέτι 20% τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ τῆς εἰς τὴν γεωργίαν, ἡ Ἰσπανία 30% καὶ ἡ Ἑλλάς 47% (ἔτος ἀναφορᾶς 1970). Φαίνεται, δηλαδὴ, ὅτι πρὶν συντελεσθῆ ἡ μεταφορὰ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐκ τῆς γεωργίας εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε ἡ μὲν βιομηχανία νὰ ἀπασχολῇ τὸ ὑψηλότερον ποσοστὸν ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἡ δὲ γεωργία νὰ ἀπασχολῇ ποσοστὸν κάτω τοῦ 10%, ὁ τομεὺς τῆς βιομηχανίας παραμένει εἰς ἓνα μεταβατικὸν στάδιον ἐξελιξεως. Εἶναι θὰ μποροῦσαμε νὰ εἰπῶμεν, «ἀνοργάνωτος». (Εἰς τὸ ἐν λόγῳ στάδιον εὐρίσκεται καὶ ἡ Ἑλλάς). Τοῦτο σημαίνει ἀφ' ἐνὸς ὅτι δὲν ἔχουν καταβληθῆ ἢ δὲν ἔχουν εἰσέτι καρποφορήσει ὅλαι αἱ ἐνδεικνύμεναι προσπάθειαι ραγδαίας ἀξίσεως τῆς παραγωγικότητος εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι αἱ «ἀπαιτήσεις» τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν βιομηχανίαν δὲν ἔχουν ἱκανοποιηθῆ. Συνεπῶς, ὁ ὑψηλὸς δείκτης ζομένων εἰς τὴν βιομηχανίαν τριτογενοῦς τομέως εἰς χώρας ὡς ἡ Ἰταλία, συγκριτικῆς παραγωγικότητος τοῦ τριτογενοῦς τομέως εἰς χώρας ὡς ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἰσπανία δὲν ὀφείλεται τόσον εἰς τὴν ὑψηλὴν παραγωγικότητα τοῦ τριτογενοῦς τομέως ὅσον καὶ εἰς τὴν παρατεινομένην χαμηλὴν παραγωγικότητα τοῦ δευτερογενοῦς τομέως. Διὰ τοῦτο ἡ ἀναδρομὴ εἰς τὰ ἀπόλυτα μεγέθη εἶναι ἐν προκειμένῳ χρήσιμος. Τὸ ἀνά ἐνεργὸν ἄτομον ἐθνικὸν προϊόν τῶν ἐν λόγῳ τριῶν χωρῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν συγκρινόμενον μὲ τὸ ἀντίστοιχον μέγεθος διὰ τὴν Σουηδίαν καὶ τὰς ΗΠΑ, ἔχει ὡς κατωτέρω :

	δολλάρια		
	Σουηδία = 100	1970	ΗΠΑ = 100
Ἰταλία	58	4.670	35
Ἑλλάς	41	3.330	25
Ἰσπανία	33	2.640	20

Ἐπί πλέον, κατὰ τὸ μεταβατικὸν στάδιον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ταχείας συρρικνώσεως τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ τῆς γεωργίας καὶ πρὸ τῆς ὀλοκληρώσεως τῆς «ὀργανώσεως» τοῦ δευτερογενοῦς τομέως (ραγδαία αὐξησις παραγωγικότητος καὶ ἱκανοποιήσις οἰκονομικῶν ἀπαιτήσεων ἐργατῶν βιομηχανίας) ὁ τομεὺς τῶν ὑπηρεσιῶν (τριτογενῆς) ἐμφανίζεται ὡς ὁ πλέον ὀργανωμένος τομεὺς τῆς οἰκονομίας, ὄχι τόσον ἀπὸ πλευρᾶς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητός του, ὅσον ἀπὸ πλευρᾶς δυνατότητος ἀπαιτήσεως καὶ ἀμέσου ἱκανοποιήσεως τῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀπασχολουμένου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ (αὐξησις ἀμοιβῶν).

Ἡ ἀνωτέρω συζήτησις ἐπὶ τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος 6 διὰ τὰς ἐπὶ μέρους χώρας, συνοψίζεται κατὰ ἕνα τρόπον καὶ βασίζεται εἰς τοὺς μέσους ὄρους τῶν δεικτῶν συγκριτικῆς παραγωγικότητος διὰ τὰς τρεῖς ὁμάδας χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης.

	Πρωτογενῆς Τομεὺς	Δευτερογενῆς Τομεὺς	Τριτογενῆς Τομεὺς
Ὅμας Α — Β Εὐρώπη	45	100	107
Ὅμας Β — Νέα ΕΟΚ	48	100	99
Ὅμας Γ — Ν. Εὐρώπη	29	100	135

Διὰ χώρας ὡς ἡ Ἑλλάς ὁ στόχος τῆς ἐπιτεύξεως δεικτῶν 50 - 100 — 100 διὰ τοὺς τρεῖς βασικοὺς τομεῖς ἀντιστοίχως φαίνεται καὶ ἀπαραίτητος καὶ ἀρκετὰ δύσκολος. Τοῦτο σημαίνει ὅτι χρειάζεται μία δυναμικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ διὰ τὴν ἐπίτευξίν του. Νὰ αὐξήσωμεν δηλαδὴ τὸν δείκτην συγκριτικῆς παραγωγικότητος τῆς γεωργίας ἀπὸ 34 εἰς 50 (κατὰ 50%) καὶ ἐκ παραλλήλου νὰ ἐπιταχύνωμεν τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος εἰς τὴν βιομηχανίαν, ὥστε νὰ μὴ ἐμφανίζεται ὁ τομεὺς τῶν ὑπηρεσιῶν ὡς ὁ πλέον «ἀποδοτικὸς» τομεὺς τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. (Παρὰ τὰς προόδους δηλαδὴ τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας δὲν εἴμεθα ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον ἐκεῖνο οἰκονομικῆς ἐξελιξέως, τὸ ὅποσον δικαιολογεῖ τὴν «ὀποσκέλισιν» τοῦ τομέως τῆς βιομηχανίας ὑπὸ τοῦ τομέως τῶν ὑπηρεσιῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνὰ ἐνεργὸν ἄτομον παραγομένην προστιθεμένην ἀξίαν).

9. Κατανομὴ προστιθεμένης ἀξίας — Τομεὺς Βιομηχανίας

Εἰς τὸν πίνακα 7 δίδονται τὰ ὑπάρχοντα ὄχι πλήρη καὶ ἀμφιβόλου συγκρισιμότητος στοιχεῖα ἐπὶ τῆς κατανομῆς, δηλαδὴ τῆς διαθέσεως, τοῦ καθαροῦ προϊόντος τῆς βιομηχανίας (προστιθεμένη ἀξία). Εἰς τὴν πρώτην στήλην δίδεται ὁ συντελεστὴς προστιθεμένης ἀξίας (ΠΑΞ) ἐπὶ τῆς ἀκαθαρίστου ἀξίας τῆς παραγωγῆς τῆς μεταποιήσεως (ΑΚΑΠ) καὶ εἰς τὴν τελευταίαν στήλην τὸ ἀριθμητικὸν «συμπλήρωμα» τοῦ ἐν λόγῳ συντελεστοῦ, δηλαδὴ, τὸ ὑπόλοιπον μέχρι 100, τὸ ὅποσον ἀντιπροσωπεύει τὰ ἐξ ἄλλων ἐπιχειρήσεων ἢ χωρῶν ἀγορᾶς πρώτων ὑλῶν, προϊόντων καὶ ὑπηρεσιῶν (ἀνάλωσις).

Εἰς τὰς τρεῖς μεσαίας στήλας δίδεται μία χονδρικὴ κατανομὴ τοῦ καθαροῦ προϊόντος τῆς βιομηχανίας, βάσει τῶν στοιχείων τῆς περιοδικῆς ἐκδόσεως τοῦ

OHE, the Growth of World Industry. 'Η ἐν λόγῳ ἐκδοσις δίδει τὰ μεγέθη ἀξίας τῆς συνολικῆς παραγωγῆς, προστιθεμένης ἀξίας, ἀμοιβῶν προσωπικοῦ καὶ τὴν ἀξίαν τῶν παγίων ἐπενδύσεων κατὰ κλάδους. Συμβαίνει δὲ νὰ διαφέρῃ τὸ δείγμα, ἐκ τοῦ

ΠΙΝΑΞ 7
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ - ΤΟΜΕΥΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ - 1968

Κατανομή Προστιθεμένης 'Αξίας

Στοιχεῖα OHE	ΠΑΞ ὡς % ΑΚΑΠ	'Αμοιβαί Προσωπικοῦ %	Γενικά 'Εξοδα ἐξυπηρέτησις Κεφαλαίου κ.λ.π.	Πάγια 'Επενδύσεις	'Ανάλωσις ὡς % ΑΚΑΠ
1. Σουηδία	46%	73%	13%	14%	54%
2. 'Ελβετία		62%	23%	15%	62%
3. Νορβηγία	38%	54%	30%	16%	64%
4. Φιλανδία	36%				60%
5. Αἰστρία	40%	58%			
'Ομάς Α - Β. Εὐρώπη					
6. Δανία	44%	58%	32%	10%	56%
7. Γαλλία		68%	15,5%	16,5%	
8. Γερμανία	57%	(72%)	(19%)	(9%)	43%
9. Βέλγιον		51%	30%	19%	
10. 'Ολλανδία	33%	65%	17,5%	17,5%	67%
11. 'Αγγλία		75%	12%	13%	
12. 'Ιταλία	44%	68%	14,5%	17,3%	56%
13. 'Ιρλανδία	34%	47%	30%	13%	66%
'Ομάς Β - Νέα ΕΟΚ					
14. 'Ελλάς	35%	34%	53,5%	12,5%	65%
15. 'Ισπανία	33%	49%	38,5%	12,5%	67%
16. Πορτογαλία				17%	
17. Γιουγκοσλαβία		38%	45%	12%	56%
18. Τουρκία	44%	(30%)	58%		
'Ομάς Γ - Ν. Εὐρώπη Εὐρώπη - 18					
19. ΗΠΑ	47%	53%	40%	7%	53%
20. Καναδάς	41%				59%
21. 'Ιαπωνία	36%	32,5%	48,5%	19%	64%

ὁποίου ἐλήφθησαν τὰ ἐν λόγῳ στοιχεῖα διὰ τὴν αὐτὴν χώραν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχα-
ρακτηρίσαμεν ἐξ ἀρχῆς τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος 7 ὡς «ἀμφιβόλου συγκρισιμό-
τητος». Οὐδαμῶς δίδεται τὸ μέγεθος τῆς μεσαίας στήλης τοῦ πίνακος 7. Τοῦτο

υπελογίσαμεν δι' ἀπλῆς ἀφαιρέσεως ἐκ τοῦ 100% τῆς προστιθεμένης ἀξίας, τοῦ ποσοστοῦ, τὸ ὅποσον ἀπορροφᾶται ἐκ τῶν ἀμοιβῶν προσωπικοῦ καὶ τὴν ἀφαίρεσιν ἐκ τοῦ ὑπολοίπου, τοῦ ποσοστοῦ τοῦ ὁποίου διατίθεται διὰ παγίας ἐπενδύσεις. Τὸ ὑπόλοιπον ποσοστὸν καλύπτει τὰ γενικὰ ἐξοδα (ἐκτὸς τῶν πάσης φύσεως ἀμοιβῶν), τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ δανειακοῦ κεφαλαίου (τόκοι), τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἰδίου κεφαλαίου (μερίσματα), τὰς ἀποσβέσεις («ἀνάλωσις» παγίων στοιχείων) καὶ τὴν τυχὸν ἀποταμίευσιν ὑπὸ τῶν παραγωγικῶν μονάδων τῆς μεταποιήσεως.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν συντελεστὴν προστιθεμένης ἀξίας (πρῶτη στήλη) ἡ σημασία του εἶναι περιορισμένη. Ὑπάρχει ὁμως ἡ σαφὴς τάσις ὅτι μία χώρα λίαν ἀνεπτυγμένη (π.χ. Σουηδία) καὶ δὴ ἀνεπτυγμένη καὶ μεγάλη εἰς οἰκονομικὸν μέγεθος (Γερμανία, ΗΠΑ), τείνει νὰ ἔχη ὑψηλότερον συντελεστὴν ἀπὸ μίαν χώραν χαμηλοῦ βαθμοῦ ἀναπτύξεως ἢ μικροῦ οἰκονομικοῦ μεγέθους (π.χ. Ἰρλανδία, Ἑλλάς, Ἰσπανία). Χαμηλὸν συντελεστὴν καθαροῦ προϊόντος ἐμφανίζει κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ Ἰαπωνία, ἡ ὁποία εἶναι ἀναγκασμένη νὰ εἰσάγη τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ καυσίμων (ἔχει δηλαδὴ ὑψηλὸν συντελεστὴν ἀναλώσεως — τελευταία στήλη τοῦ πίνακος 7).

Ἡ συσχέτισις τοῦ ποσοστοῦ προστιθεμένης ἀξίας, τὸ ὅποσον διατίθεται δι' ἀμοιβᾶς μὲ τὸν βαθμὸν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μιᾶς χώρας (δευτέρα στήλη) φαίνεται θετικὴ. Ὅσον δηλαδὴ ἀνεπτυγμένη εἶναι μία χώρα τόσο μεγαλύτερον τείνει νὰ εἶναι τὸ μερίδιον τῶν ἀμοιβῶν τοῦ προσωπικοῦ εἰς τὸ καθαρὸν προϊόν τῆς βιομηχανίας. Ἐκ τῶν 18 χωρῶν τοῦ πίνακος 7, διὰ τὰς ὁποίας ὑπάρχει ὁ ἐν λόγῳ συντελεστής, αἱ δώδεκα χώραι ἔχουν συντελεστὴν ἀμοιβῶν ἄνω τοῦ 50%. Αἱ ἐν λόγῳ δώδεκα χώραι εἶναι καὶ αἱ πλέον ἀνεπτυγμένα. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων ἑξ χωρῶν ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ περίπτωσις τῆς Ἰαπωνίας, ἡ ὁποία καίτοι χώρα ἀνεπτυγμένη, διαθέτει μόνον 32,5% τοῦ καθαροῦ προϊόντος τῆς βιομηχανίας δι' ἀμοιβᾶς. Ἡ ἐξήγησις διὰ τὴν Ἰαπωνίαν δίδεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς συντελεσθῆ μόλις κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν.

Δὲν ὑπάρχουν συνεπῶς εἰς τὸν πίνακα 7 ἐξαίρεσις ἀπὸ τὴν διατυπωθεῖσαν ἀνωτέρω οἰκονομικὴν ἀρχὴν ὅτι ὅσον περισσότερον ἀνεπτυγμένη οἰκονομικῶς εἶναι μία χώρα τόσο μεγαλύτερον εἶναι τὸ ποσοστὸν τοῦ καθαροῦ προϊόντος τῆς βιομηχανίας, τὸ ὅποσον ἀπορροφῶν αἱ ἀμοιβαὶ τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων τῆς βιομηχανίας. Δὲν ἀποτελεῖ δὲ ἐκπληξιν τὸ ὅτι ἡ Ἰαπωνία ἐμφανίζει τὸν χαμηλότερον συντελεστὴν ἀμοιβῶν, 32,5% (ἀγνοουμένης τῆς βιομηχανικῆς ἀσημάντου Τουρκίας) μὲ τὸν ὑψηλότερον συντελεστὴν παγίων ἐπενδύσεων 19% (ὁμοῦ μὲ τὸ Βέλγιον, τὸ ὅποσον ἐμφανίζει ἐπίσης συντελεστὴν παγίων ἐπενδύσεων 19%).

Διὰ χώρας ὡς ἡ Ἑλλάς, φαίνεται ἐνδεδειγμένος ὁ στόχος τῆς αὐξήσεως τοῦ συντελεστοῦ ἀμοιβῶν ἀπὸ 34% εἰς 50% ἐντὸς τῆς τρεχούσης δεκαετίας. Τοῦτο βέβαια προϋποθέτει ὀλοκλήρωσιν τῆς «ὀργανώσεως» τῶν μονάδων παραγωγῆς τοῦ βιομηχανικοῦ τομέως, ὥστε νὰ αὐξηθῇ κατ' ἀρχὴν ραγδαίως ἡ παραγωγικότης τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποία ἀπασχολεῖ ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία. Δὲν φαίνεται δὲ νὰ ὑπάρχουν περιθώρια περαιτέρω «κινήτρων» καὶ παραχωρήσεων ἐκ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Τὸ κράτος μας ὑστερεῖ βεβαίως τὸ ἴδιο εἰς ὀργάνωσιν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἰδιωτικοὺς φορεῖς καὶ μετὰ τὴν ἐκπονήν

τῶν κινήτρων ἢ τὸ προτιμότερον παραλλήλως πρὸς τὰ κίνητρα. Ἐδῶ ὅμως οἱ ἰδιωτικοὶ φορεῖς ἔχουν δύο μεγάλα πλεονεκτήματα ἔναντι τοῦ Κράτους.

Πρῶτον, ἔχουν τὸ πλεονέκτημα τοῦ μικροῦ μεγέθους τῶν ὀργανισμῶν τῶν ἔναντι τοῦ σχετικῶς κολοσσιαίου μεγέθους τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἢ οἰουδήποτε ἄλλου κράτους.

Δεύτερον, ἔχουν τὸ πλεονέκτημα τῆς ταχείας διαδικασίας καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχουν οἱ κρατικοὶ ὀργανισμοί.

Δὲν φαίνεται δὲ νὰ ἔχουν κινήτοποιηθῆ οἱ Ἕλληνες βιομηχάνοι ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς ἀνανεώσεως τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ὀργανώσεως, τόσον ὅσον ἔχει κινήθῃ τὸ ἑλληνικὸν κράτος ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς παροχῆς κινήτρων καὶ πάσης φύσεως οἰκονομικῶν παραχωρήσεων.

Τὸ ἂν ἢ ὄχι εἶναι οἰκονομικῶς ἐφικτὴ ἡ αὔξησης τοῦ συντελεστοῦ ἀμοιβῶν ἀπὸ 34% εἰς 50% μεταξὺ 1968 καὶ 1980 διαφωτίζεται ἀπὸ τὴν αὔξησιν τοῦ ἐν λόγῳ συντελεστοῦ μεταξὺ 1958 καὶ 1968 εἰς τὰς κάτωθι 5 χώρας.

	Αὔξησης κόστους ἐργασίας ἀνά μονάδα προϊόντος	Ἄμοιβαί ὡς % ΑΕΠ		Μονάδες Μεταβολῆς
		Βιομηχανίας		
	1958 — 1968	1958	1968	
1. Γερμανία	30%	57%	78%	15
2. Ἰταλία	43%	58%	68%	10
3. Ἀγγλία	31%	69%	75%	6
4. Σουηδία	23%	70%	73%	3
5. Γαλλία	34%	70%	68%	(— 2)

Πηγή : OHE Economic survey of Europe in 1971, Part 1, σελ. 45.

10. Ἐξέλιξις Ἄμοιβῆς (κόστους) ἐργασίας - Τομεὺς βιομηχανίας

Εἰς τὸν πίνακα 8 δίδονται στοιχεῖα ὠριαίας ἀμοιβῆς εἰς δολλάρια τῶν ὠρομισθίων ἐργατῶν τῆς βιομηχανίας διὰ δέκα χώρας. Τὰ ἐν λόγῳ στοιχεῖα ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ Δελτίου τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων χωρὶς νὰ διευκρινίζετο εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἔντυπον ἂν πρόκειται περὶ τοῦ τί εἰσπράττει ὁ ἐργαζόμενος ἢ περὶ τοῦ τί καταβάλλει ὁ ἐργοδότης. Μᾶλλον πρόκειται περὶ «κόστους» καὶ ἢ περὶ τοῦ τί ἀμοιβῆς». Τὰ στοιχεῖα διὰ τὴν Ἑλλάδα προέρχονται ἐκ τοῦ ἰδίου Δελτίου (No 260, 30 Ἀπριλίου 1973). Τίτλοφοροῦνται «μέσον πράγματι καταβαλλόμενον ἡμερομίσθιον» καὶ δίδεται ὡς πηγὴ στοιχείων τὸ ΙΚΑ. Καὶ πάλιν ὅμως πρόκειται περὶ κόστους καὶ ὄχι περὶ ἀμοιβῆς. Διότι, ἐὰν «κατεβλήθησαν» εἰς τὸν ἐργαζόμενον 200 δρχ. ἡμερησίως τὸ 1970 καὶ 240 δρχ. ἡμερησίως τὸ 1972, τὸ ἀντίστοιχον κόστος εἰς τὸν ἐργοδότην θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι 280 δρχ. καὶ 330 δρχ.

αντιστοίχως (προσαύξεις κατά 40% διά τās πάσης φύσεως επιβαρύνσεις του εργοδότη, πέραν του ονομαστικού ημερομισθίου). Δέν έχομεν όμως φθάσει τόσον υψηλά ακόμη. Αί 200 δρχ. διά τὸ 1970, 220 δρχ. διά τὸ 1971 καί 240 δρχ. διά τὸ 1972 ἀποτελοῦν «κόστος» καί ὄχι ἀμοιβήν», ἐκτὸς ἐάν ἐπινοήσωμεν τὸν τίτλον «κόστος ἀμοιβῆς» ὁπότε λύομεν τὸ πρόβλημα τοῦ ὄρισμου : Ἀσφαλῶς ὅμως τὸ «κόστος ημερομισθίου» τῶν 240 δρχ. διά τὸ 1972 ἀντιστοιχεῖ εἰς ὄριον κόστος ἐργασίας 30 δρχ. ἢ 1,0 δολλάριου. Φθάσαμε δηλαδὴ αἰσιῶς τὸ 1972 εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ «μαγικόν» ἓνα δολλάριον ἀνά ὥραν, πού ἔδωσαν πρῶτος ὁ Henry Ford εἰς τοὺς ἐργάτας τῆς Assenbly Line τὸ 1920 : Οἱ Ἴσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γιουγκοσλάβοι καί οἱ Τοῦρκοι δέν ἔχουν φθάσει ἀκόμη αὐτὸ τὸ μαγικὸν ὄριον.

Ἐκ τοῦ πίνακος 8, προκύπτει ὅτι τὸ 1960 μόνον εἰς τὴν Σουηδιαν εἶχεν ὑπερβῆ τὸ «κόστος ἀμοιβῆς» τὸ ὄριον τοῦ ἐνὸς δολλάριου ἀνά ὥραν (1,21 δολλάρια). Ὁ μέσος ὄρος διά τās χώρας τῆς σημερινῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ἦτο 0,80 δολλάρια τὸ 1960 ποσὸν τὸ ὁποῖον ἔφθασεν ἡ Ἑλλάς τὸ 1970 (μεῖον τὸν ἐν τῷ μεταξύ πληθωρισμόν).

Περὶ τὸ 1962 τὸ κόστος ἀμοιβῆς εἰς τās χώρας τῆς σημερινῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς «ἐφθάσε» τὸ «μαγικόν» 1,0 δολλάριον ἀνά ὥραν, ποσὸν τὸ ὁποῖον ἔφθασε καί ἡ Ἑλλάς μετὰ 10 ἔτη (1972). Ἀπέχομεν δηλαδὴ μίαν δεκαετιαν ἀπὸ τὴν Κοινήν Ἀγορὰν ὅσον ἀφορᾷ τὸ κόστος ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐάν ὑπάρχη «ἐνοχος» ἢ ὄχι (καί ἡ ἀπάντησις εἶναι ὄχι) διά τὴν ἐν λόγῳ «καθυστερήσιν» δέν πρέπει νὰ μᾶς ξενίξῃ διατὶ 1,4 ἑκατ. Ἑλληνας ἐγκατέλειψαν τὴν Ἑλλάδα ἐντὸς τῆς δεκαετίας 1962 - 1971 πρῶτον πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας καί δεῦτερον πρὸς προσφορωτέραν οἰκονομικῶς ἐργασίαν.

Ἐάν δηλαδὴ εἶχαμε σκεφθῆ τὸ 1960 πόσες «θέσεις» ἐργασίας θὰ ἔπρεπε νὰ δημιουργήσωμε τὸ 1965 καί τὸ 1970 διά νὰ συγκρατήσωμε τὸ πλεόν ἀκμαῖον ἀνθρώπινον δυναμικὸν τῆς Ἑλλάδος, δέν θὰ ἀπορούσαμε τὸ 1965 γιατί ἔφυγαν 177.000 Ἑλληνας, οὔτε τὸ 1970 γιατί ἔφυγαν ἕτεροι 163.000 Ἑλληνας, οὔτε θὰ σπεύδαμε τὸ 1972 νὰ προσφέρουμε «ἐπίδομα» διά νὰ πείσωμε τās συζύγους τῶν Ἑλλήνων νὰ «παράγουν» περισσότερα τέκνα.

Πολὺ φοβοῦμαι ὅτι τὰ νῦν ἐπιδοτούμενα τέκνα, ὅταν φθάσουν τὴν ὄριμον ἡλικίαν δέν θὰ ἀνέχωνται ὄχι τὴν καθυστέρησιν τῶν 10 ἐτῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον ἀμοιβῆς τὴν ὁποίαν σημειώσαμε ἀνωτέρω, ἀλλὰ οὔτε τὴν καθυστέρησιν ἐνὸς τριμήνου ! Θὰ ἔχομε ἄραγε τὴν ἀνησυχίαν, τὴν προνοητικότητα καί τὴν θέλησιν νὰ προβλέψωμε ἡμεῖς διά τὸ 1980 καί διά τὸ 1990, αὐτὸ πού δέν προέβλεψε ἡ ἐπερχομένη τώρα γενεὰ διά τὸ 1960 καί τὸ 1970 ; Δέν εἶμαι καί τόσον αἰσιόδοξος. Ἡ μᾶλλον, εἶμαι ἐντόνως ἀνήσυχος. Καί τοῦτο διότι μοχθοῦμε, μεσοῦσης τῆς δεκαετίας 1970 - 1980, νὰ λύσωμεν προβλήματα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδεολογικοὶ καί οἰκονομικοὶ μας συνεταιῖροι ἔλυσαν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ περασμένου αἰῶνος ἢ πολὺ ἐνωρίς ἐντὸς τοῦ τρέχοντος αἰῶνος.

Οἱ δύο τελευταῖες στήλεις τοῦ πίνακος 8 δίδουν τὴν σύγκρισιν τοῦ κόστους ἐργασίας τῶν ὀκτῶ χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τοῦ Καναδᾶ καί τῆς Ἰαπωνίας μετὰ τὸ κόστος ἐργασίας εἰς τās ΗΠΑ. Μεταξὺ Εὐρώπης καί ΗΠΑ τὸ 1960 ἡ διαφορὰ ἦτο ἀκόμη τεραστία, δηλαδὴ, τὸ κόστος ἀμοιβῆς εἰς τās χώρας τῆς σημερινῆς

Κοινής Ἀγορᾶς ἦτο περίπου τὸ 30% τοῦ ἀντιστοίχου μεγέθους διὰ τὰς ΗΠΑ (0,80 ἔναντι 2,64 δολλαρίων ἀνὰ ὥραν). Τὸ 1971 ἡ ἐν λόγω διαφορὰ εἶχε περιορισθῆ σημαντικῶς, καθότι τὸ μέσον κόστος ἀμοιβῆς εἰς τὰς χώρας τῆς σημερινῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς εἶχε φθάσει ποσοστὸν 55% περίπου τοῦ ἀντιστοίχου μεγέθους

ΠΙΝΑΞ 8

ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΑΜΟΙΒΗΣ (ΚΟΣΤΟΥΣ) ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΤΟΜΕΥΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ, 1960 - 1971

	Μέση Ὁρμαία Ἀμοιβὴ εἰς δολλάρια			Δείκτης 1970	ΗΠΑ = 100	
	1960	1970	1971	1960 = 100	1960	1971
1. Σουηδία	1,21	2,96	3,38	245	46	76
2. Ἑλβετία						
3. Νορβηγία						
4. Φιλανδία						
5. Αὐστρία						
Ὁμάς Α - Β. Εὐρώπη						
6. Δανία	0,80	1,67	2,01	210	30	45
7. Γαλλία	0,85	2,28	2,93	268	33	66
8. Γερμανία	0,85	1,97	2,52	232	33	56
9. Βέλγιον	0,64	1,98	2,47	310	24	55
10. Ὁλλανδία	0,83	1,51	1,88	182	32	42
11. Ἀγγλία	0,63	1,81	2,28	287	24	51
12. Ἰταλία						
13. Ἴρλανδία						
Ὁμάς Β - Νέα ΕΟΚ	(0,80)	(2,00)	(2,40)		(30)	(55)
14. Ἑλλάς	(0,40)	(0,80)	(0,90)	200	15	20
15. Ἰσπανία						
16. Πορτογαλία						
17. Γιουγκοσλαβία						
18. Τουρκία						
Ὁμάς Γ - Ν. Εὐρώπη						
Εὐρώπη - 18						
19. ΗΠΑ	2,64	4,20	4,46	160	100	100
20. Καναδᾶς	2,12	3,45	3,93	163	80	88
21. Ἰαπωνία	0,29	1,06	1,46	365	11	33

διὰ τὰς ΗΠΑ (2,40 ἔναντι 4,46 δολλαρίων ἀνὰ ὥραν). Ἦδη δὲ ἀπὸ τοῦ 1971 ἡ Σουηδία ἔφθασε κόστος ἀμοιβῆς 76% ἔναντι τῶν ΗΠΑ καὶ ἡ Γερμανία 66%.

Μὲ τὴν περαιτέρω μείωσιν τῆς ἰσοτιμίας τοῦ δολλαρίου ἐντὸς τοῦ 1972 καὶ 1973, δὲν ἀποκλείεται ἡ Σουηδία νὰ φθάσῃ τὸ ἐπίπεδον ἀμοιβῶν τῶν ΗΠΑ

έντός μιᾶς διαιτίας καὶ ἡ Γερμανία νὰ «ἐξισωθῆ» πρὸς τὰς ΗΠΑ ἐντὸς μιᾶς πενταετίας.

Ἀπομένει τὸ ἐρώτημα πῶς εἶναι δυνατόν χωραὶ, αἱ ὁποῖαι ἐπιβαρύνουν τὸ κόστος παραγωγῆς τῶν μὲ τὰ τόσον ὑψηλὰ ἐπίπεδα ἀμοιβῶν (π.χ. Σουηδία, Γερμανία) ἀφ' ἐνὸς νὰ «προφθάνουν» χώρας ὡς αἱ ΗΠΑ καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ παραμένουν διεθνῶς ἀνταγωνιστικά. Τὸ ἐρώτημα τοῦτο παραδίδομεν εἰς τὸ τέταρτον «ἀκροατήριον» τοῦ παρόντος τόμου, τοὺς φοιτητὰς οικονομικῶν. Ἴσως αὐτοὶ δυνήθουν νὰ λύσουν τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα «ἐξωγενεῖς» ἢ «ἐνδογενεῖς» παράγοντες δὲν ἄφησαν νὰ λύσουν οἱ δικοὶ μας διδάσκαλοι καὶ ἡγέται.

Ἡ πληθυσμιακὴ ἀπώλεια λόγῳ μεταναστεύσεως ἐντὸς τῆς δεκαετίας 1962 - 1971 εἶναι τρομακτικὴ. Ἐπὶ συνόλου ζώντων γεννήσεων τῆς δεκαετίας 1,52 ἑκατ. ἀτόμων ἀπολέσαμε λόγῳ μεταναστεύσεως 1,40 ἑκατ. ἄτομα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνήλικα καὶ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἄρρενα. Ἀπολέσαμε δηλαδὴ τὸ 90% τῆς φυσικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ποῦ σημαίνει ὅτι χάσαμε 1,4 ἑκατ. ἐνήλικες καὶ προσθέσαμε 1,52 ἑκατ. μωρά. Συνεπῶς, ἐκτὸς τῆς καθηλώσεως τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 8,5 ἑκατ. ἀτόμων ἐχειροτέρευσε καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ ὡς κατωτέρω :

	1961	1971
ἡλικίαι 0 - 19	34,2%	32,3 %
ἡλικίαι 20 - 64	57,6%	56,5%
ἡλικίαι 64 καὶ ἄνω	8,2%	11,2%
	100,0	100,0

Ἡυξήθη δηλαδὴ ἡ συμμετοχὴ τῶν μὴ παραγωγικῶν ἡλικιῶν (64 καὶ ἄνω) κατὰ τρεῖς ἑκατοστιαῖες μονάδες μὲ ἀντίστοιχον μείωσιν τῶν παραγωγικῶν ἡλικιῶν κατὰ μίαν μονάδα (20 - 64) καὶ τῶν ἡλικιῶν «ἐλπίδας» (0 - 19) κατὰ δύο μονάδας. Ἡ Ἑλλάς θὰ ἦτο ἤδη χώρα τῶν 10 ἑκατ. κατοίκων ἐὰν δὲν εἶχε ὑποστῆ τὴν ἀπώλειαν 1,4 ἑκατ. ἀτόμων ἢ 17% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς μεταξὺ 1962 καὶ 1971. Ἄς μὴ κάνομεν ὅμως καὶ τὸ ἀντίθετον λάθος τὸ 1973. Νὰ προγραμματίζωμεν δηλαδὴ διὰ ἑλληνικὸν πληθυσμὸν 10,3 ἑκατ. τὸ 1987 ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ συμβῆ κάτι τέτοιο. Ἐὰν κατὰ τὴν δεκαετίαν 1960 - 1970 ἔφυγαν οἱ «χειρόνακτες» κατὰ τὴν τρέχουσαν καὶ τὴν ἐπομένην δεκαετίαν θὰ φύγουν οἱ «μορφωμένοι» (ἀπόφοιτοι γυμνασίου καὶ ἄνω).

Μποροῦμε νὰ φθάσουμε τὰ 10 ἑκατ. «κατοίκους» τὸ 1987 ἐὰν εἴμεθα διαθεσιμὸι νὰ μεταβάλλωμεν τὴν Ἑλλάδα εἰς Florida τῆς Δ. Εὐρώπης. Προσωπικῶς νομίζω ὅτι ἀξίζει νὰ μελετήσωμεν τὴν περίπτωσιν καὶ μάλιστα ἐπείγοντως καὶ σοβαρῶς. Δὲν θὰ ἐπιτύχουμε ἔτσι αὐξήσιν τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ. Θὰ ἐξασφαλίσουμε ὅμως μία μεγάλη καὶ σταθερὴ πηγὴ ξένου συναλλάγματος καὶ τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ κοινωνικῆς μας ἀναπτύξεως.

11. Έμπορικοί συναλλαγαι Ελλάδος με χώρας ύποσυστήματος I

Εἰς τὸν πίνακα 9 δίδονται αἱ ἀξίαι τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν 18 χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης ὡς καὶ τῶν τριῶν μὴ εὐρωπαϊκῶν χωρῶν πρὸς σύγκρισιν καὶ παραλληλισμὸν.

Ἡ Ἑλλάς διακρίνεται διὰ τὸ ἀρνητικὸν τῆς ἰσοζυγίον (δεῖξται καλύψεως εἰσαγωγῶν κάτω τοῦ 100) μεθ' ὄλων τῶν χωρῶν τοῦ πίνακος 9 καὶ διὰ τὸ ἔτος 1962 (μὲ ἐξαίρεσιν τότε τὴν Πορτογαλίαν καὶ τὴν Γιουγκοσλαβίαν) καὶ διὰ τὸ ἔτος 1972. Ἀσφαλῶς ἡ Ἑλλάς ἔχει θετικὸν ἰσοζυγίον τουριστικῶν «ἀνταλλαγῶν» μεθ' ὄλων τῶν χωρῶν τῶν ομάδων Α καὶ Β ὡς καὶ μετὰ τῶν τριῶν μὴ εὐρωπαϊκῶν χωρῶν τοῦ πίνακος 9. Τὸ μεταναστευτικὸν συνάλλαγμα καὶ τὸ πλεονασματικὸν ναυτιλιακὸν ἰσοζυγίον καλύπτουν ἐπίσης ἓνα μέγα μέρος τοῦ χρονίως ἔλλειμματικῶν ἐμπορικῶν ἰσοζυγίου τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ποσοστιαία συμμετοχὴ τῶν ἐπὶ μέρους ομάδων εἰς τὰς εἰσαγωγὰς καὶ ἐξαγωγὰς τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰ ἔτη 1962 καὶ 1972 ἔχει ὡς κατωτέρω :

	Εἰσαγωγαι		Ἐξαγωγαι	
	1962	1972	1962	1972
B. Εὐρώπη	8,2	7,0	6,7	3,3
Νέα ΕΟΚ	55,4	47,3	43,8	43,8
N. Εὐρώπη	3,0	3,3	8,8	7,0
Εὐρώπη - 18	66,6	57,6	59,3	54,1
B. Ἀμερικὴ - Ἰαπωνία	13,2	15,6	12,5	22,3
Ἰσλαμικὸς Κόσμος	20,2	26,8	28,2	23,6
ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ἐκατομ. Δολλάρια	640,0	2.407,0	243,0	835,0

Καταπληκτικὴ φαίνεται ἡ ἀπόλυτος σύμπτωσης τοῦ ποσοστοῦ ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν τὸ ὅποσον ἀπορροφοῦσε ἡ σημερινὴ ΕΟΚ ἔν ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνθήκης τῶν Ἀθηνῶν (1962) καὶ δέκα ἔτη ἀργότερον (1972). Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις τὸ ποσοστὸν ἐξαγωγῶν ἀνέρχεται εἰς 43,8%. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἀποκρίνεται ἡ ταυτότης τῶν δύο ποσοστῶν (1962 καὶ 1972) εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ποσοστὸν ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν ἀρχικὴν ΕΟΚ τῶν ἔξ εἶχε ἀνέλθει «εἰς βάρος» τῶν χωρῶν τῆς ΕFΤΑ κύριος μέτοχος τῆς ὁποίας ἦτο ἡ Ἀγγλία. Συνεπῶς, ἡ «μετατόπισις» ἐμπορίου ἀπὸ τὰς χώρας τῆς ΕΟΚ «μηδενίζεται» μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἰρλανδίας καὶ τῆς Δανίας εἰς τὴν ΕΟΚ.

Τὸ γεγονὸς ὅμως ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶχε ἀναγκασθῆ μεταξὺ 1962 καὶ 1972 νὰ ἐξεύρη ἐντὸς τῶν ἀρχικῶν ἔξ χωρῶν τῆς ΕΟΚ νέας ἀγορὰς διὰ νὰ τοποθετήσῃ ἀγαθὰ τὰ ὅποια ἀπεκλείσθησαν ἀπὸ τὴν τελωνειακὴν ἔνωση τῶν χωρῶν τῆς ΕFΤΑ, τὴν τοποθετῆ τῶρα (1973) εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν. Τοῦτο δὲ διότι ἡ Ἑλλάς «καλλιεργήσασα» εἰς ἐντονώτερον βαθμὸν τὰς ἀγορὰς τῶν ἔξ εἶναι τῶρα ἐλευ-

θέρα να καλλιεργήση με τούς αὐτοὺς εὐνοϊκοὺς ὄρους τὰς ἐπὶ δεκαετίαν ὑποτόνικως καλλιεργηθείσας ἀγορὰς τῆς Ἀγγλίας καὶ Δανίας. Κατὰ συνέπειαν, ἀναμένεται αὐξησις τῆς συμμετοχῆς τῆς νέας ΕΟΚ εἰς τὴν ἀπορρόφησιν τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἴσως κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν ποῦ

ΠΙΝΑΞ 9

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ἼΣΟΖΥΓΙΟΝ ἙΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΧΩΡΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΒΟΡΕΙΟΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑΝ, 1962 - 1972

Ὅλοι αἱ ἀξίαι εἰς ἐκατ. δολλάρια	Εἰσαγωγαί		Ἐξαγωγαί		Δείκτης Καλύψεως Εἰσαγωγῶν	
	1962	1972	1962	1972	1962	1972
1. Σουηδία	16,8	24,0	2,6	5,9	16	25
2. Ἑλβετία	12,9	83,6	6,8	12,3	53	15
3. Νορβηγία	2,2	11,1	1,0	1,7	45	15
4. Φιλανδία	7,9	14,8	3,6	2,0	46	14
5. Αὐστρία	12,2	34,9	2,2	6,1	18	18
Ὅμας Α - Β. Εὐρώπη	52,0	168,4	16,2	28,0	31	17
6. Δανία	7,0	14,4	0,7	2,3	10	19
7. Γαλλία	43,8	167,4	13,5	61,4	31	37
8. Γερμανία	129,4	462,9	44,3	161,9	34	40
9. Βέλγιον	26,3	71,5	3,8	19,6	15	28
10. Ὁλλανδία	20,0	83,6	6,5	36,1	33	43
11. Ἀγγλία	63,7 (α)	184,7 (α)	21,6	32,7 (α)	34	18
12. Ἰταλία	64,7	207,9	16,0	51,4	25	25
13. Ἴρλανδία	(α)	(α)	(α)	(α)		
Ὅμας Β - Νέα ΕΟΚ	354,9	1.137,5	106,4	365,8	30	32
14. Ἑλλάς	—	—	—	—	—	—
15. Ἰσπανία	1,8	13,8	0,4	9,3	22	67
16. Πορτογαλία	2,2	3,3	3,2	2,2	145	67
17. Γιουγκοσλαβία	12,3	54,3	16,5	43,2	134	80
18. Τουρκία	3,0	8,5	1,4	3,6	47	43
Ὅμας Γ - Ν. Εὐρώπη	19,3	79,9	21,5	58,3	111	73
Εὐρώπη - 18	426,2	1.385,8	144,1	452,1	34	33
19. ΗΠΑ	75,8	260,9	27,4	162,7	36	62
20. Καναδάς	2,6	14,3	0,6	4,0	23	28
21. Ἰαπωνία	6,4	100,6	23	19,6	36	20
Β. Ἀμερική - Ἰαπωνία	84,8	375,8	30,3	186,3	35	50

(α) Ἀγγλία, Ἰρλανδία, Ἰσπανία.

ἠδξήθη ἡ συμμετοχὴ τῆς ἀρχικῆς ΕΟΚ μεταξὺ 1962 καὶ 1972. Ἡ συμμετοχὴ τῆς ἀρχικῆς ΕΟΚ εἰς τὴν ἀπορρόφησιν τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν εἶχε αὐξηθῆ ἀπὸ 34,6% τὸ ἔτος 1962 εἰς 39,6% τὸ ἔτος 1972.

Ἡ μείωσις τῆς συμμετοχῆς τῆς Δ. Εὐρώπης ὡς σύνολον εἰς τὴν ἀπορρόφησιν τῶν ἑλληνικῶν ἐξαγωγῶν — ἀπὸ 59% τὸ 1962 εἰς 54% τὸ 1972 — δὲν προκαλεῖ ἀνησυχίαν καθότι μία ραγδαίως ἀναπτυσσομένη μικρὴ χώρα ἐπεκτείνει τὰς συναλλαγὰς τῆς καὶ μὲ γεωγραφικῶς ἀπομακρυσμένης χώρας (Ἰαπωνία, Β. Ἀμερικὴ), καθισταμένη οὕτω περισσότερον «ἀνεξάρτητος» ἀπὸ τυχόν δυσμενεῖς ἐξελίξεις ἐντὸς τῆς μιᾶς γεωγραφικῆς περιοχῆς ἐντὸς τῆς ὁποίας ἦτο, λόγῳ περιορισμένου οἰκονομικοῦ μεγέθους, ἠναγκασμένη νὰ κινῆται. Ἄλλωστε ἡ περιορισμένου οἰκονομικοῦ μεγέθους, ἠναγκασμένη νὰ κινῆται. Ἄλλωστε ἡ μείωσις τοῦ ποσοστοῦ ἐξαγωγῶν πρὸς τὴν Δ. Εὐρώπην ἐντὸς τῆς δεκαετίας 1962 - 1972, ἐσυνωδεύθη ὑπὸ παραλλήλου μείωσεως τοῦ ποσοστοῦ εἰσαγωγῶν ἐκ τῆς αὐτῆς περιοχῆς (ἀπὸ 67% εἰς 58%). Ἐν τελικῇ ἀναλύσει, ἡ Ἑλλάς δὲν ἐβελτίωσε ἀλλὰ οὔτε καὶ ἐχειροτέρευσε τὸ ἰσοζύγιον συναλλαγῶν τῆς μετὰ τῶν 18 χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης ὡς σύνολον.

Ἐκ τοῦ πίνακος 9 προκύπτουν οἱ κάτωθι συντελεσταὶ καλύψεως τῶν εἰσαγωγῶν τῆς Ἑλλάδος δι' ἀντιστοίχων ἐξαγωγῶν καθ' ὁμάδας χωρῶν.

	Δείκται Καλύψεως Εἰσαγωγῶν	
	1962	1972
	-----	-----
Ὅμας Α - Β. Εὐρώπη	31	17
Ὅμας Β - Νέα ΕΟΚ	30	32
Ὅμας Γ - Ν. Εὐρώπη	111	73
	-----	-----
Εὐρώπη - 18	34	33
	-----	-----
ΗΠΑ	36	62
Καναδὰς	23	28
Ἰαπωνία	36	20
	-----	-----
Β. Ἀμερικὴ - Ἰαπωνία	35	50

12. Ἐμπόρικαι συναλλαγαι Ἑλλάδος μὲ χώρας ὑποσυστήματος II

Ἐκ τοῦ πίνακος 10 προκύπτει ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαι τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰς ὁμάδας χωρῶν τοῦ ὑποσυστήματος II ἔχουν συνοπτικῶς ὡς ἀκολούθως (ἑκατ. δολ.):

	Εισαγωγαι		Εξαγωγαι	
	1961	1972	1962	1972
Όμας Δ - Α. Ευρώπη	61,1	156,8	53,7	113,0
Όμας Ε - Ν. Μεσόγειος	—	47,3	—	21,6
Όμας ΣΤ - Λοιπαι 4 Χωραι	—	65,5	—	45,9
Σύνολον		269,6		180,5
Συμμετοχή				
Νέα ΕΟΚ	(35 %)	(47 %)	(44 %)	(44 %)
Υποσύστημα Ι	80 %	73 %	72 %	76 %
Υποσύστημα ΙΙ	20 %	12 %	28 %	22 %
Υπόλοιπος Κόσμος		15 %		2 %
Γενικόν Σύνολον	100 %	100 %	100 %	100 %
Γενικόν Σύνολον - έκ. δολ.	640,0	2.407,0	243,0	835,0

Ἡ συμμετοχή τῶν χωρῶν τοῦ ὑποσυστήματος ΙΙ ἐμφανίζεται μειωμένη εἰς τὸν πίνακα 10 καθότι αἱ συναλλαγαι μετὰ τῆς Ἰαπωνίας ἔχουν μεταφερθῆ εἰς τὸ ὑποσύστημα Ι (πίναξ 9). Ἐν τούτοις καὶ ἄνευ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἰαπωνίας, αἱ χῶραι τοῦ ὑποσυστήματος ΙΙ ἐκάλυψαν τὸ 1972 τὸ 12 % τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τὸ 22 % τῶν εξαγωγῶν τῆς Ἑλλάδος.

13. Ἴσοζύγιον Τουριστικῶν Ὑπηρεσιῶν Χωρῶν Ὑποσυστήματος Ι

Παραθέτομεν τὸν πίνακα 11 μὲ τὰ ἰσοζύγια τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν χωρῶν τῆς Δ. Ευρώπης λόγω τῆς ἀξιοπονημένης σημασίας τῆς ἐν λόγω δραστηριότητος καὶ ὡς οικονομικῆς δραστηριότητος ἀπ' ἐαυτῆς καὶ ὡς δραστηριότητος ἀντισταθμιστικῆς σημασίας διὰ τὴν ἰσοσκελίσιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν πτωχοτέρων χωρῶν τῆς Ευρώπης. Αἱ εἰσαγωγαι τῆς Ἑλλάδος π.χ. θὰ ἐκυμαίνοντο εἰς πολὺ χαμηλότερα ἐπίπεδα ἐὰν δὲν ἐκάλυπτοντο κατὰ 12 % περίπου ἐκ τοῦ πλεονάσματος τοῦ ἰσοζυγίου τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν (1971 - 1972).

Ἐκ τῶν δύο τελευταίων στηλῶν τοῦ πίνακος 11 προκύπτει ὅτι ὅσον ἀνεπτυγμένη καὶ πλουσία εἶναι μία χώρα τόσον μειοῦται ὁ δείκτης καλύψεως τῶν τουριστικῶν πληρωμῶν δι' ἀντιστοίχων εἰσπράξεων (ὄρα Σουηδία, Γαλλία, Γερμανία, Βέλγιον, Ὁλλανδία).

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πίνακος 11 προβαίνομεν εἰς τὰς κάτωθι παρατηρήσεις διὰ τὴν «βιομηχανίαν» τοῦ τουρισμοῦ.

Πρῶτον, ἡ Ἑλλὰς κατέχει ἐκ φύσεως πηγὰς πλοῦτου ἀσυγκρίτως μεγαλύτερας εἰς τὸν τομέα τῆς τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως ἀπ' ὅτι εἰς τὸν τομέα τῆς βιομηχανικῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου.

Δεύτερον, ἐνῶ ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία ἀπασχολεῖ ἤδη σχεδὸν 600 χιλιάδες ἄτομα ὁ τουρισμὸς ἀπασχολεῖ μόνον 35 χιλιάδες ἄτομα ἀμέσως καὶ ἴσως ἕτερες 70 χιλιάδες ἄτομα ἐμμέσως, ἤτοι συνολικῶς 100 περίπου χιλιάδες ἄτομα.

Τρίτον, αποτελεί καθαρὸν παραλογισμόν τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἐὰν προγραμματίσωμεν διὰ τὴν ἀφίξιν 9 ἢ 12 ἑκατ. τουριστῶν θὰ ἔχωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα «περισσότερους ξένους ἀπὸ Ἑλλήνων». Ἡ μέση παραμονὴ τῶν ξένων εἰς τὴν Ἑλλάδα

ΠΙΝΑΞ 10

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΧΩΡΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ - ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ ΙΙ, 1962 - 1972

Ἔλαι αἰ ἀξίαι εἰς ἑκατ. δολλάρια	Εἰσαγωγαί		Ἐξαγωγαί		Δείκτης Καλύψεως Εἰσαγωγῶν	
	1962	1972	1962	1972	1962	1972
1. Γερμανία ΙΙ	6,4	14,0	4,1	13,3	64	95
2. Τσεχοσλοβακία	9,5	21,9	8,6	17,1	90	78
3. Ρωσσία	19,6	51,2	21,7	33,2	110	65
4. Οὐγγαρία	6,7	19,8	7,2	12,8	108	65
5. Πολωνία	8,8	19,2	5,9	17,6	67	92
6. Ρουμανία	5,4	15,3	2,8	10,5	52	69
7. Βουλγαρία	4,7	13,5	3,4	7,9	73	59
8. Ἀλβανία		1,9		0,6		52
Ἑομάς Δ - Α. Εὐρώπη	61,1	156,8	53,7	113,0	88%	72%
9. Ἰσραὴλ	5,1	12,1	3,0	3,3	60	50
10. Λιβύη				4,5		40
11. Λίβανος						
12. Ἀλγερία		21,3		1,2		6
13. Συρία		1,6		0,8		50
14. Τυνησία		2,8		0,3		11
15. Μαρόκον	4,9	8,3	1,9	11,5	40	140
16. Αἴγυπτος						
Ἑομάς Ε-Ν. Μεσόγειος		47,3		21,6		46%
17. Αὐστραλία		30,4		23,2		76
18. Ν. Ζηλανδία		19,2		0,2		
19. Ν. Ἀφρική		14,0		3,3		24
20. Κύπρος		1,6		19,2		
Ἑομάς ΣΤ-Λοιπαί 4 Χῶρ.		65,5		45,9		28%
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ ΙΙ		269,6		180,5		67%
ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	640,0	2.407,0	243,0	835,0	38%	35%

εἶναι 10 ἡμέρες περίπου (καὶ ὄχι 365 ἡμέρες!). Κατὰ τοὺς μῆνας αἰχμῆς Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον δεχόμεθα τὸ 40% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τουριστῶν. Συνεπῶς, ἐὰν διὰ τὸ 1977 ἔχωμεν προγραμματίσει διὰ τὴν ἀφίξιν 12 ἑκατ. τουριστῶν θὰ ἀφιχθοῦν ἐντὸς τοῦ Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου 4,8 ἑκατ. ξένοι. Μένουν ὁμως μόνον

10 ημέρες κατά μέσον όρον όποτε αναλογούν 800 χιλ. ξένοι ανά δεκαήμερον διά τα 6 δεκαήμερα των μηνών Ιουλίου και Αυγούστου. Δηλαδή, με ετησίαν εισροήν 12 εκατ. τουριστών δέν πρόκειται νά έχωμεν έντός της Έλλάδος πλέον των 800 χιλ. (έστω ένα εκατομμύριον) ξένων εις οίανδήποτε χρονικήν στιγμήν. Κατά τούδ

ΠΙΝΑΞ 11
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΝ ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΧΩΡΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ, 1962 - 1972

'Αξίαι εις εκατομ. δολάρια	Εισπράξεις		Πληρωμαί		Δείκτης Καλύψεως Πληρωμών	
	1962	1971	1962	1971	1962	1971
1. Σουηδία	123	162	136	532	90	30
2. Έλβετία	380	875	145	368	260	238
3. Νορβηγία	60	172	60	167	100	103
4. Φιλανδία	—	172	—	114	—	150
5. Αύστρια	354	1.271	74	389	480	325
'Ομάς Α - Β. Εδρώπη	917	2.652	415	1.570	220	170
6. Δανία	129	387		309	120	125
7. Γαλλία	640	1.451	412	1.191	145	122
8. Γερμανία	540	1.534		3.554	46	43
9. Βέλγιον	132	370	180	574	74	65
10. Όλλανδία	180	642	174	804	104	80
11. Άγγλία	538	1.195	593	1.064	91	112
12. Ιταλία	847	1.882	124	837	680	225
13. Ιρλανδία	129	185	54	103	240	180
'Ομάς Β - Νέα ΕΟΚ	3.135	7.651	2.845	8.436	110	91
14. Έλλάς	76	305	22	74	350	410
15. Ισπανία	513	2.055	47	136	1.090	1.510
16. Πορτογαλία	50	305	25	117	200	260
17. Γιουγκοσλαβία	40	360	9	218	440	165
18. Τουρκία	8	79	18	42	45	190
'Ομάς Γ - Ν. Εδρώπη	687	3.104	121	587	570	530
Εδρώπη - 18	4.739	13.407	3.381	10.593	140	127
19. ΗΠΑ	870	2.455	1.892	4.201	46	58
20. Καναδάς	530	1.272	571	1.481	93	86
21. Ιαπωνία	53	172	65	510	57	34

Πηγή : ΟΟΣΑ.

μήνας αιχμής δηλαδή θά έχωμεν αναλογίαν ένός ξένου πρός δέκα Έλληνες.

Τέταρτον, διά νά εδσταθήση τό άνωτέρω επιχείρημα («περισσότεροι ξένοι από Έλληνες») με μέσην παραμονήν 10 ήμερών πρέπει νά έλθουν εις την Έλλάδα όχι 12 αλλά 120 εκατομμύρια τουρίσται ετησίως !

Πέμπτον, παρὰ τὰ μεγάλα περιθώρια αὐξήσεως τῆς τουριστικῆς κινήσεως δὲν βλέπω τὴν οικονομικὴν σκόπιμότητα τῆς ἐμμονῆς τοῦ ΕΟΤ εἰς τὴν ἀνέγερσιν «μεγάλων» μονάδων. Οἱ μεγάλες μονάδες εἶναι ἐκαίνες ποῦ «βγαίνουν στὸ σφυρὶ» κατὰ ἑκατοντάδες. Ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ ἀναπτύξη κατ' ἀνάγκην τουρισμὸν «παραθερισμοῦ». Ἡ Γερμανία π.χ. δέχεται ἐτησίως δώδεκα περίπου ἑκατομύρια «τουρίστας - ἐπισκέπτας» καὶ τοὺς φιλοξενεῖ εἰς τὰ ξενοδοχεῖα τῶν πόλεων (περαστικοὶ ταξιδιωτῆς, ἐπισκέπται ἐκθέσεων, συνεδρίων, ἐπισκέψεις ἐπιχειρηματιῶν κλπ.), μὲ τὸν αὐτὸν σχεδὸν ρυθμὸν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐκτὸς τῶν διὰ τῆς Γερμανίας διαβαίνοντων περαστικῶν τουριστῶν τῆς θερινῆς περιόδου).

Ἔκτον, ἡ Ἑλλάς ὁμῶς πρέπει νὰ κτίσῃ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων ἐκτὸς τῶν πόλεων, ὅπου ἡ περίοδος ἐκμεταλλεύσεως δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 4 μῆνες. Συμβαίνει δὲ ὅσον μεγαλύτερη εἶναι μία τουριστικὴ μονὰς τόσο μεγαλύτερον συντελεστὴν ἐτησίας «πληρότητος» χρειάζεται διὰ νὰ σταθῇ οικονομικῶς. Συνεπῶς ὅσον μεγαλύτερες εἶναι οἱ τουριστικῆς ἐγκαταστάσεις ἐκτὸς τῶν πόλεων τόσο μεγαλύτερη ἢ πιθανότης οικονομικῆς ἀποτυχίας.

Ἑβδομον, ξεχνοῦμε πολλὰ συχνὰ ὅτι καὶ τὰ ἑννέα ἑκατομύρια Ἑλλήνων ἔχουν ἀνάγκην τουριστικῆς ἐξυπηρετήσεως κατὰ τοὺς μῆνας αἰχμῆς. Ἐὰν δὲ κτίσωμεν πολλὰ μικρὰ καὶ δὴ «οἰκογενειακῆς κλίμακος» ξενοδοχεῖα εἰς ὅλα τὰ παραθαλάσσια καὶ τουριστικῶς ἀξιοποιήσιμα ὄρεινὰ χωριά καὶ κοινοπόλεις θὰ ἐπιτύχωμεν :

- α) μικρότερον κόστος ἀνὰ ξενοδοχειακὴν κλίνην
- β) μικροτέραν ἢ ἀμελητέαν ζήτησιν ἐργατικῶν χειρῶν διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν οἰκογενειακῆς κλίμακος μονάδων
- γ) καλλιτέραν τοποθέτησιν τοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας καὶ ἀπὸ καθαρῶς χωροταξικῆς πλευρᾶς καὶ ἀπὸ πλευρᾶς οικονομικῆς ἀποκεντρώσεως
- δ) ἀρμονικὴν «συμβίωσιν» βιομηχανίας, τουρισμοῦ καὶ γεωργίας, καθότι ὁ οἰκογενειακῆς κλίμακος ξενοδόχος θὰ ἐργάζεται μόνον τοὺς 4 μῆνες εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Τοὺς ὑπόλοιπους 8 δύναται νὰ ἐργάζεται εἰς τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἢ εἰς τὸ πλησίον ἐργοστάσιον.
- ε) Τὴν ἀποφυγὴν τοῦ «ὑποδείγματος» τουριστικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἰσπανίας.

14. Διαφοραὶ δεικτῶν «εὐημερίας» μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης

Σκοπὸς κάθε ὀργανωμένης κοινωνίας εἶναι νὰ βελτιώσῃ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον δηλαδὴ τὸ ἐπίπεδον «εὐημερίας» τῶν μελῶν τῆς. Δὲν ἔχει φθάσει οὔτε ἡ οικονομικὴ ἐπιστήμη οὔτε ἄλλη ἐπιστήμη εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνον μεθοδολογικῆς ἀναπτύξεως ὥστε νὰ μετᾷ τὸ «ἐπίπεδον εὐημερίας» μιᾶς κοινωνίας ὡς συνόλου ἢ καὶ μιᾶς ἀτομικῆς οἰκογενείας. Καὶ μᾶλλον δὲν θὰ φθάσῃ καμμία ἐπιστήμη εἰς τὸ ἐν λόγω σημεῖον διὰ τὸν ἀπλὸν λόγον ὅτι αἱ ἐπιστήμαι μετροῦν

μεγέθη ύποκειμενα εις άντικειμενικήν μέτρησιν, Τό επίπεδον εϋημερίας επηρεάζεται απλώς από τό άντικειμενικώς μετρούμενον μέγεθος του εισοδήματος. Κατά τό πλείστον όμως μέρος αποτελεί ύποκειμενικόν, δηλαδή προσωπικόν παράγοντα.

Οί δείκται του πίνακος 12 καλύπτουν τό άντικειμενικόν ή μάλλον τό καθαρώς τεχνο - οικονομικόν μέρος του επιπέδου εϋημερίας εκάστης των χωρών της Δ. Ευρώπης. Είναι δε οί τρεις δείκται του πίνακος 12 ένας μικρός μόνον αριθμός των δεικτών τους οποίους χρησιμοποιούν οί οικονομολόγοι διά νά εξηγήσουν συγκεκριμένες πλευρές του θέματος «επίπεδον εϋημερίας».

Έκ των πρώτων δύο στηλών του πίνακος 12 προκύπτει ότι μόνον τρεις χώρες της Ευρώπης (Έλλάς, Πορτογαλία, Τουρκία) δέν είχαν φθάσει ετησίαν κατανάλωσιν ρεύματος 1.000 KWH ανά άτομον τό 1970 (όλαι αί χρήσεις, βιομηχανική, οικιακή κλπ.). Η Έλλάς είναι μία εξ αυτών με 980 KWH τό 1970 έναντι 290 KWH τό 1962. Έκ των υπολοίπων χωρών μόνον τρεις επίσης εμφανίζουν κατανάλωσιν μεταξύ 1.000 και 2.000 KWH ετησίως (Ιταλία, Ίρλανδία, Ίσπανία). Φαίνεται συνεπώς ότι τό όριον της καταναλώσεως 2.000 KWH ετησίως ανά άτομον χωρίζει τάς πλήρως ανεπτυγμένας χώρας από τάς άκόμη υπό ανάπτυξιν χώρας. Η Έλλάς καλύπτει μόνον τό 50% του έν λόγω όριου, αλλά κινείται ταχέως και θα έχη φθάσει τό όριον ίσως μεταξύ 1977 και 1980.

Έκ των στηλών τρίτης και τετάρτης του πίνακος 12 προκύπτει ότι ή αναλογία 200 τηλεφώνων ανά 1.000 άτομα πληθυσμού (δηλαδή ένα τηλέφωνον ανά 5 άτομα ή χονδρικώς ένα τηλέφωνον ανά οικογένειαν) χωρίζει τάς πλήρως ανεπτυγμένας από τάς υπό ανάπτυξιν χώρας. Η Έλλάς με 120 τηλέφωνα ανά 1.000 κατοίκους δέν απέχει πολύ του έν λόγω όριου και μάλλον θα τό φθάση ίσως και μέχρι τό 1980.

Έκ των στηλών πέμπτης και έκτης του πίνακος 12 προκύπτει ότι μόνον τρεις χώρες (Έλλάς, Ίσπανία και Πορτογαλία) έχουν αναλογίαν αυτοκινήτων ανά 1.000 άτομα κάτω του 100, ενώ επτά χώραι έχουν υπερβή ήδη την αναλογίαν των 200 επιβατηγών αυτοκινήτων ανά 1.000 κατοίκους. Η Έλλάς με αναλογίαν 26 αυτοκινήτων ανά 1.000 κατοίκους εύρίσκειται εις τόν πυθμένα του έν λόγω δείκτου εϋημερίας (άγνωδντας και πάλιν τό κατά πλειοψηφίαν μη ευρωπαϊκόν κράτος της Τουρκίας).

Έάν λάβωμεν ύπ' όψιν και την μεταξύ 1970 και 1973 αύξησιν εις τόν έν λόγω δείκτην διά την Έλλάδα, έχομεν δείκτην 35 περίπου εις τό μέσον του 1973 έναντι δείκτου 71 της Ίσπανίας, διά τό έτος 1970 και πιθανώς δείκτου 100 διά τό μέσον του 1973. Φαίνεται συνεπώς ότι ή συνάρτησις έθνικου κατά κεφαλήν προϊόντος και αριθμού επιβατηγών αυτοκινήτων ανά 1.000 κατοίκους δέν είναι τόσο στενή διά την Έλλάδα όσον είναι διά τάς υπολοίπους χώρας της Δ. Ευρώπης. Έχομεν δηλαδή περιορίσει τεχνητώς την αύξησιν των έν κυκλοφορία αυτοκινήτων διά της επιβαρύνσεως κατά 200% του κόστους κτήσεως ένός επιβατηγού αυτοκινήτου εις την Έλλάδα έναντι του αντιστοίχου κόστους εις τάς πλείστας χώρας της Δ. Ευρώπης.

Αυτό είναι ένα από τά παραδείγματα της χρονικής μας καθυστερήσεως εις την προσαρμογήν της πολιτικής μας προς δημιουργηθείσας νέας καταστάσεις.

Μέχρι και τὸ 1960 τὸ αὐτοκίνητο μπορούσε νὰ θεωρηθῆται εἶδος πολυτελείας» διὰ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν. Καὶ σήμερα ἀκόμη ἡ ἰδιοκτησία αὐτοκινήτων ὡς τῶν τύπου Mercedes ἢ Jaguar ἢ Rover καὶ ὅλα τὰ ἀμερικανικῆς κατασκευῆς αὐτοκίνητα πρέπει νὰ θεωροῦνται ὡς τεκμήριον «πολυτελοῦς» διαβίωσης. Ὅχι

ΠΙΝΑΞ 12

ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΔΕΙΚΤΩΝ «ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ» ΕΙΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ, 1960 - 1970

	Κατανάλωσις ηλεκτρ. ἐνεργείας ἀνά ἄτομον KWH		Ἀριθμὸς τηλεφῶνων ἀνά 1.000 κατοίκους		Ἐπιβατιγὰ αὐτοκίνητα ἀνά 1.000 κατοίκους	
	1962	1970	1960	1970	1960	1970
1. Σουηδία	4.540	7.040	355	537	158	284
2. Ἑλβετία	3.090	3.950	300	482	96	221
3. Νορβηγία	9.070	13.140	194	294	59	193
4. Φιλανδία		4.300	—	249	—	154
5. Αὐστρία	1.820	2.840	93	193	58	162
M.O. - Β. Εὐρώπη	3.440	5.730	235	350	93	203
6. Δανία	1.270	2.660	224	339	88	219
7. Γαλλία	1.600	2.570	91	172	109	252
8. Γερμανία	2.180	3.550	100	225	85	219
9. Βέλγιον	1.630	2.860	120	211	87	213
10. Ὁλλανδία	1.440	2.800	132	260	47	192
11. Ἀγγλία	2.580	3.770	151	267	106	109
12. Ἰταλία	1.120	1.930	72	171	41	187
13. Ἴρλανδία	790	1.630	—	104	—	134
M.O. - Νέα ΕΟΚ	1.830	2.950	127	220	80	205
14. Ἑλλάς	290	980	—	120	—	26
15. Ἰσπανία	590	1.370	—	135	—	71
16. Πορτογαλία	370	650	40	78	17	60
17. Γιουγκοσλαβία	—	—	—	—	—	—
18. Τουρκία	110	210	—	16	—	4
M.O. - Ν. Εὐρώπη	335	780	—	87	—	40
M.O. - Εὐρώπη 18	1.630	2.670	156	227	80	165
19. ΗΠΑ	4.670	7.380	397	587	339	434
20. Καναδᾶς	5.740	8.580		452		308
21. Ἰαπωνία	1.280	2.730		251		85

ὁμως τὰ αὐτοκίνητα τύπου Volkswagen ἢ Renault ἢ Fiat. Εἶμαι συνεπῶς τῆς γνώ-
μης ὅτι οἱ συντελεσταὶ φορολογίας τῶν αὐτοκινήτων θὰ πρέπει νὰ καταστοῦν
πλέον «προοδευτικοί». Δηλαδή, νὰ αὐξηθῇ πολλαπλασιῶς ἡ φορολογία τῶν

ύψηλου κόστους αυτοκινήτων και να μειωθή αντίστοιχως ή φορολογία των μικρού κόστους αυτοκινήτων. Το αυτοκίνητο τύπου Volkswagen ή Renault ή Fiat είναι πρωτίστως ένα μέσον μεταφοράς, ένα «έργαλειο» απαραίτητο εις τόν σύγχρονον άνθρωπον και δη εις τήν εργαζόμενον άνθρωπον. Το αυτοκίνητο τύπου Mercedes ή Jaguar ή Rover όμως είναι πρωτίστως ένα μέσον επιδείξεως. Εάν θέλωμε να είμεθα ρεαλιστικοί οικονομικοί προγραμματισται θά πρέπει να δημιουργήσουμε τό ταχύτερον δυνατόν τās προϋποθέσεις ἀποκτήσεως ενός μικρού αυτοκινήτου υπό του 80% τών οικογενειών τής Ελλάδος. Είτε τό θέλωμε είτε όχι αυτό θεωρεί ό μέσος Έλληνας ως κριτήριο τής άτομικης του «ανάπτυξεως». Τοῦτο σημαίνει ότι πρέπει να διευκολύνωμε με τόν ταχύτερον τρόπον τήν αύξησιν τών «Ι.Χ.» από περίπου 300.000 (1973) εις 2.000.000. Πόσα έτη θά χρειασθώμεν διά να φθάσωμεν τόν «λαϊκόν» αυτόν στόχον; Και ποίον κόστος ύποδομής συνεπάγεται ό εν λόγω στόχος εντός π.χ. δεκαετίας;

15. Συμβολή τής παραγωγικότητας εις τήν αύξησιν τής παραγωγής

Έκ του πίνακος 13 προκύπτει σαφώς και έμφανώς έτι ή αύξησις τής έθνικης παραγωγής εις όλας τās χώρας του ύποσυστήματος Ι όφείλεται κατά κύριον λόγον εις τήν βελτίωσιν τής παραγωγικότητας και κατά μάλλον δευτερεύοντα λόγον εις τήν αύξησιν τής άπασχολήσεως.

Τούτο ισχύει έξ ίσου δι' έκάστην οίκονομίαν ως σύνολον, και διά τούς παραγωγικούς τομείς βιομηχανίας (μεταποιήσις) και γεωργίας. Δυστυχώς δέν έχομεν χωριστούς συντελεστάς διά τās πρώτας δύο ομάδας του ύποσυστήματος Ι. Έχομεν ένα ομαδικόν συντελεστήν διά τās 13 άνεπτυγμένας χώρας τής Δ. Ευρώπης και έτερον συντελεστήν διά τās 4 εκ τών 5 χωρών τής Ν. Ευρώπης (βάσει σταθερών τιμών 1963 διά τήν περίοδον 1950 - 1969).

Συνοπτικώς οι συντελεσται του πίνακος 13 έχουν ως ακόλουθως :

	13 Χώραι Δ. Ευρώπης 1950 - 1969	4 ή 5 Χώραι Ν. Ευρώπης 1950 - 1969
α) Σύνολον Οίκονομίας		
— έτησία αύξησις παραγωγής	4,6%	5,9%
— έτησία αύξησις παραγωγικότητας	3,9%	5,2%
β) Τομείς Μεταποιήσεως		
— έτησία αύξησις παραγωγής	5,7%	8,8%
— έτησία αύξησις παραγωγικότητας	4,5%	5,9%

ΠΙΝΑΞ 13

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΙΝ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ Ι ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ 1950 - 1969 (σταθερές τιμές 1963)

Μέσος Έτησιος Ρυθμός Αύξεσεως	ΣΥΝΟΛΟΝ ΟΙΚΟ- ΝΟΜΙΑΣ - ΑΕΠ		ΤΟΜΕΥΣ ΜΕΤΑ- ΠΟΙΗΣΕΩΣ		ΤΟΜΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	
	Παραγωγή	Παραγ/της	Παραγωγή	Παραγ/της	Παραγωγή	Παραγ/της
1. Σουηδία	4,1	3,8	5,1	4,8	0,4	4,7
2. Έλβετία	4,2	2,5	4,6	2,8	—	—
3. Νορβηγία	4,1	3,7	4,7	4,0	(-1,1)	1,7
4. Φιλανδία	4,4	3,5	5,7	4,1	2,1	4,0
5. Αυστρία	5,0	5,0	5,6	5,0	1,6	5,0
Όμας Α - Β. Ευρώπη	(13) 4,6	(13) 3,9	(13) 5,7	4,5		
6. Δανία	4,0	2,8	4,6	3,4	1,3	3,9
7. Γαλλία	5,0	4,6	5,8	5,3	2,1	4,0
8. Γερμανία	6,2	5,0	8,0	5,8	2,2	6,0
9. Βέλγιον	3,5	3,1	5,3	5,1	1,0	5,2
10. Όλλανδία	5,0	3,9	6,3	5,2	2,5	5,6
11. Άγγλία	2,7	2,2	3,3	2,9	2,6	5,4
12. Ίταλία	5,4	5,0	7,9	6,1	2,2	5,8
13. Ίρλανδία	2,5	3,2	4,7	3,7	1,3	3,8
Όμας Β - Νέα ΕΟΚ	(13) 4,6	(13) 3,9	(13) 5,7	(13) 4,5		
14. Έλλάς	6,0	5,0	8,1	6,5	3,1	4,5
15. Ίσπανία	6,1	5,3	8,4	5,3	3,0	4,8
16. Πορτογαλία	5,1	4,9	8,6	6,6	0,9	2,9
17. Γιουγκοσλαβία	6,2	5,4	10,4	6,6	3,6	4,5
18. Τουρκία	5,2	—	—	—	2,5	3,6
Όμας Γ - Ν. Ευρώπη Ευρώπη - 18	(5) 5,9	(4) 5,2	(4) 8,8	(4) 5,9		
19. ΗΠΑ	3,7	2,3	3,9	2,7	1,1	4,6
20. Καναδάς						
21. Ίαπωνία					(Σ.Ε) 3,9	(Σ.Ε) 4,9
22. Α. Ευρώπη	7,0	5,2				

Πηγή: ΟΗΕ, Economic Survey of Europe in 1971, Part I, σ. 6-13 και σ. 68.

16. Έλλάς, ΕΟΚ, Σουηδία: Συγκριτική άνακεφαλαίωσις

ΠΙΝΑΞ 14

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ: ΕΛΛΑΣ, ΕΟΚ, ΣΟΥΗΔΙΑ 1970

		Έλλάς	ΕΟΚ	Σουηδία
Συνολική έκτασις	(m ² χιλ.)	131.000	1.522.000	450.000
Έκτασις γεωργικός αξιοποιήσιμος	(%)	70%	65%	8%
Έκτασις υπό γεωργικήν καλλιέργειαν	(m ² χιλ)	39.000	552.000	30.500
Γεωγραφική έκτασις ανά κάτοικον	(στρεμματα)	15	6	55
Καλλιεργουμένη έκτασις ανά κάτοικον	(»)	4,4	2,2	3,8
Καλλιεργουμένη έκτασις ανά γεωργόν	(»)	22	50	100
ΑΕΠ (έθνικόν προϊόν) ανά στρέμμα	(δολ.)	50	62	40
Συνολικός πληθυσμός	(χιλ. άτομα)	8.900	252.500	8.040
Έργατικών δυναμικών	(χιλ »)	3.660	102.500	3.850
Έργατικών δυναμικών ως % πληθυσμού	(%)	40%	40%	48%
Πρωτογενής άπασχόλησις ως % συν. άπασ.	(%)	48%	11%	8%
Βιομηχανική » » » » »	(%)	22%	44%	38%
Τριτογενής » » » » »	(%)	30%	45%	54%
Συνολικόν Έθνικόν Προϊόν (ΑΕΠ)	(έκ. δολ.)	9.700	637.800	32.500
ΑΕΠ κατά κεφαλήν πληθυσμού	(δολ.)	1.090	2.520	4.040
Συνολικαί επενδύσεις κατά κεφαλήν	(δολ.)	280	580	880
Συνολικαί επενδύσεις ως % ΑΕΠ	(%)	30%	23%	22%
ΑΕΠ ανά ένεργόν άτομον α) Γεωργία	(δολ.)	1.120	3.190	4.000
» » » β) Βιομηχανία	(»)	3.330	6.700	8.080
» » » γ) Έγηρεσίες	(»)	4.660	6.610	9.370
Κατανομή προστιθεμ. άξιας α) άμοιβαί προσ.	(%)	34%	—	73%
» » » β) πάγια επενδ.	(%)	12%	—	14%
» » » γ) γενικά έξοδα, τόκοι, κέρδη		54%	—	13%
Προστ. άξια ως % άκαθ. άξιας παραγωγής	(%)	35%	—	46%
Μ.Ε.Ρ.Α. συνολικού ΑΕΠ α) 1950 - 1960	(%)	3,6%	4,0%	3,6%
» » » β) 1960 - 1970	(%)	6,6%	3,8%	3,8%
Συνολικαί εισαγωγαί (στοιχεία ΟΗΕ)	(έκ. δολ.)	1.960	116.070	7.005
» έξαγωγαί (» »)	(» »)	645	112.050	6.780
Συνολικαί έξαγωγαί ως % ΑΕΠ — 1950	(%)	9%	15%	20%
» » » » » — 1970	(%)	6,6%	17,6%	20,8%
Μέση, ώριαία άμοιβή — Μεταποίησης	(δολ.)	0.80	2,00	2,96
Έριθμός νοικοκυριών	(χιλ.)	2.450	82.850	3.050
ΑΕΠ ανά νοικοκυριό	(δολ.)	3.960	7.700	10.650